

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

L60
444

1999

Handwritten text: ... in ... Shp ...

Handwritten text: G. ... 1869.

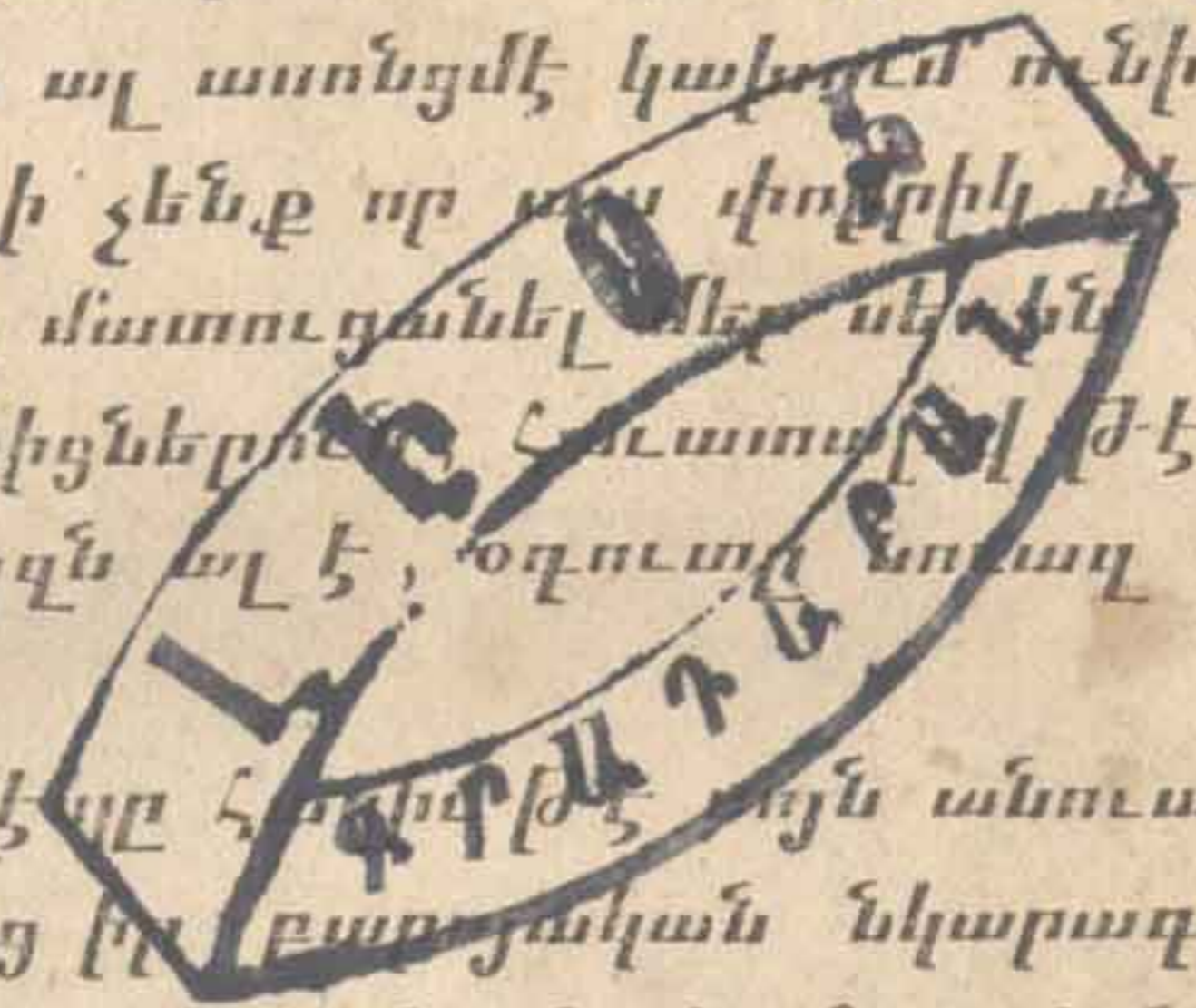
29.445

444-60

9-

Յ Ս. Ա. Ս. Ջ Ս. Բ Ս. Ն

Նթէ պէտք է որ պատիւն ու առաքինու-
թիւնը ամեն մարդու պատուական ըլլան, օրի-
որդներն առաջին են որ աս երկու բանին
իրենց բոլոր մտադրութիւնն ու զգուշութիւնը
նուիրելու պարտական են, քանզի անոնց բա-
րոյական շահն ալ ասոնցմէ կախում ունի: Ա-
պա մեղադրելի չենք որ այս փոքրիկ վէպը կը
համարձակինք մատուցանել մեր սեփական նորա-
բոյս հասակակիցներու հաւատարմութէ գոր-
ծը որչափ դոյզն ալ է, օղուտը նուազ պիտի
ըլլայ:

Արդարեւ վէպը հարկ թէ ոչն անուան ար-
ժանի է. բայց ինչ բարոյական նկարագրովը,
դէթ նորահաս օրիորդի մը համար կրնայ ըս-
ուիլ թէ կարեւոր է: Հոս բարեպաշտ հեղինա-
կը սրտառուչ կերպով ներկայացուցած է վը-
աանգներն ու յաղթանակը այնպիսի անմեղու-
թեան մը՝ որուն հիմն եղած է սքանչելի մօր
մը օրինակին վրայ հաստատուած դաստիարա-
կութիւն մը: Դաստիարակութիւն մը որ կեն-
դանի օրինակի վրայ կը յենու, եւ ծնողաց օ-
րինակին վրայ, միայն կրնայ յաղթանակել: Ա-
պա աս վէպը խրատ է որչափ օրիորդաց, նոյն-
չափ ծնողաց:

43945-4-8.

g

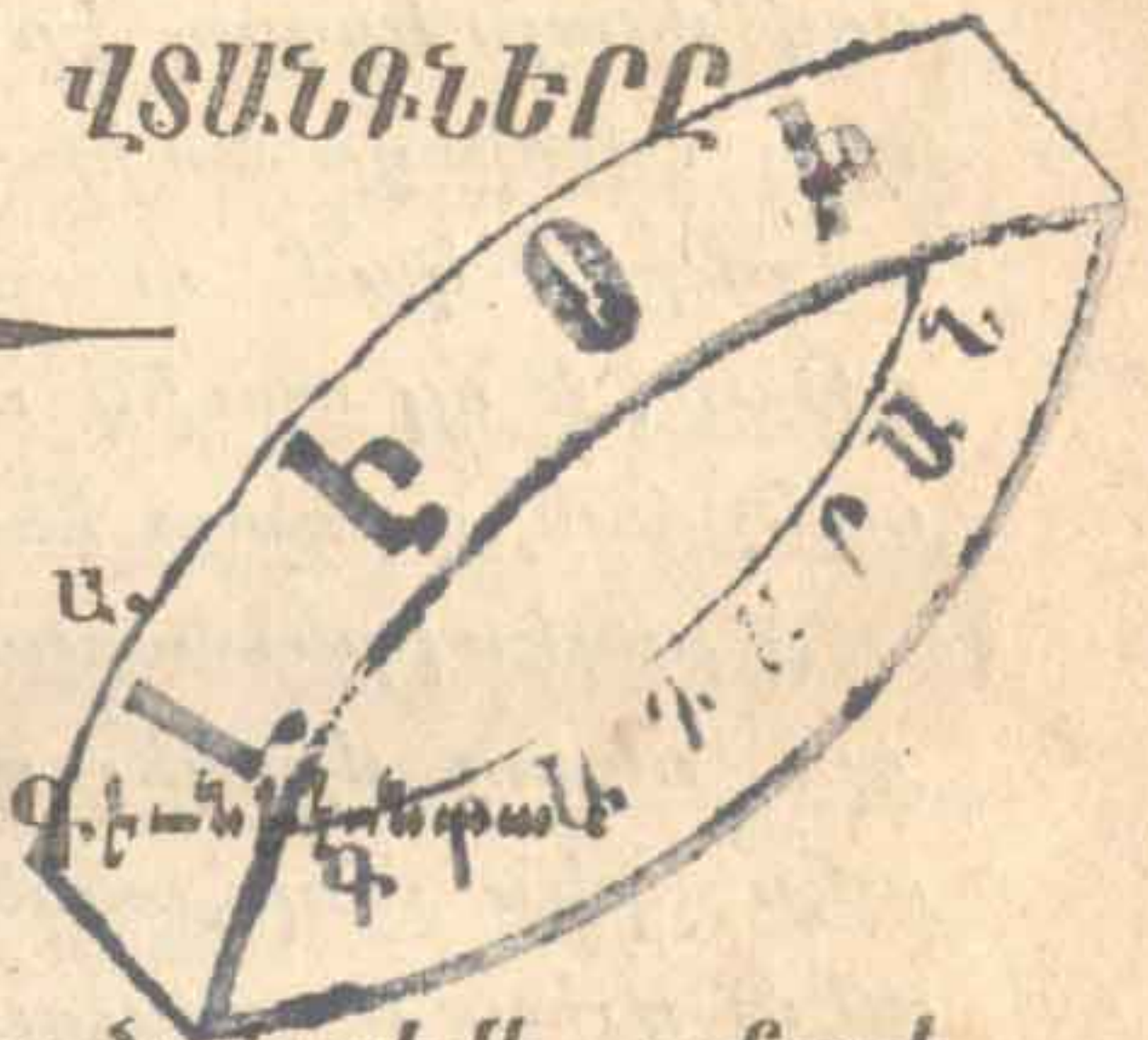

Ք Լ Ա Ր Ա

Կ Ա Մ

Ք Լ ՈՒ Խ Ա

200

28028-62

Պատերազմին քանդուած վաղեմի ամրոցի մը մէջ, մինակ եւ առանձին կ'ապրէր Գիւնեկոնտա, որ հակատու մէջ մեռած քաջ զինուորի մը այրին էր :

Գիւնեկոնտա երեւելի, բայց ձախորդութիւններով աղքատացած ընտանիքէ մըն էր. իր ծնողներէն որբ մնացած ըլլալով, առանց այն ատենուան նախազնաշարունմներուն ականջ դնելու, ամուսնացաւ գնդապետի մը հետ որ ազնուական չէր, եւ իր թոշակէն զատ ուրիշ հարատութիւն չունէր. ուստի եւ հարկաւ համեատ եւ չափաւոր կեանք մը կ'անցնէին :

Եօթը տարի, թէպէտ չափաւորութեամբ,
բայց երջանիկ կերպով մէկտեղ ապրելէ ետքը
Գիւնեկոնտա իր ամուսինը կռուի մը մէջ կոր-
սընցուց: Ուստի 6 տարեկան աղջիկ զաւակով
մը գրեթէ առանց ապրուստի այրի մնալով,
ձեռագործ ընելու ստիպուեցաւ. քանզի ա-
սով միայն կարող էր կարեւոր ապրուստը հո-
գալ: Ամրոցը ծախուեցաւ, եւ ամրոցին նոր
տէրերը, կամ անտարբերութենէ եւ կամ ՚ի
գթոյ, թոյլ տուին որ Գիւնեկոնտա ամրոցին
աւերումէ ազատ մնացած մէկ կողմը բնակի:

Այսպէս իրեն ապաստանի տեղ հոգալէն ետ-
քը, սկսաւ մշակել փոքրիկ արտ մը որ նոյն-
պէս իրեն շնորհուած էր: Խեղճ այրին, թէ-
պէտ գլխուն այսչափ ձախորդութիւններ ե-
կան, երբէք վայրկեան մը չվհատեցաւ. քան-
զի Աստուծոյ վրայ հաւատք ունէր, եւ անոր
վրայ ունեցած վստահութիւնը զինքը կը զօ-
րացնէր որ համբերէ, ոչ միայն հաստատու-
թեամբ այլ եւ շնորհակալութեամբ իր այս վի-
ճակին, որ թէպէտ արդէն խիստ եւ դառն
էր, բայց աւելի թշուառ կրնար ըլլալ. բաց
աստի Գիւնեկոնտա մայր ալ էր, եւ այս անունը
ոչ ապաքէն անոր վրայ պարտաւորութիւններ
կը դնէր. ոչ ապաքէն ինքզինքը բոլորովին
իր սիրելի Գլարային նուիրելու պարտական էր:

Քառասնի իր բոլոր սէրն ամփոփեց այս սիրելի
 զաւակին, վրայ որ այնուհետեւ պիտի ըլլար իր մի-
 նակ մխիթարութիւնը . սկսաւ անոր ստէպ
 կրկնել իր մատաղ մանկութենէն 'ի վեր, Ա-
 րարչին սէրը . անոր սովրեցուց շնորհակալ ըլ-
 ալ նաեւ այս վիճակին մէջ Աստուծոյ բարե-
 րարութիւններէն որ մեզ կը փորձէ, որպէս զի
 մեր ըրած զոհերուն փոխարէն յետոյ մեզ վար-
 ձատրէ :

Փոքրիկ Գլարան, թէպէտ տակաւին տղայ
 էր, այնպէս ուշիմ եւ հանճարեղ էր, որ մայրն
 առանց դժուարութեան, առաքինութեան
 գլխաւոր սկզբունքներն անոր սովրեցնելու
 կարող եղաւ : Ամեն օր միաբան բարութեան
 եւ արդարութեան Աստուծոյն հայրական խը-
 նամքն օրհնելէ ետքը քաջալերութեամբ կը զ-
 բաղէին ձեռագործի որ իրենց ապրուստին
 համար ան վիճակին մէջ հարկաւոր էր : Գիւ-
 նեկոնտա իւր փոքրիկ պարտէզը մշակելու կը
 պարտապէր . որչափ քաղցր կը թուէր անոր կը-
 րած աշխատութիւնը, երբ երկրին արդիւնքն
 առնելով իր դժուարին ջանքն օրհնուած կը
 տեսնէր : Պարտէզին պտուղը եւ ասեղնագոր-
 ծութեան դոյզն արդիւնքն ասոնց համեստ
 պիտոյիցը բաւական էին : Փոքրիկ Գլարա ըստ
 կարի մօրը կ'օգնէր, եւ անոր խնամքը, թէ

պէտ դուզնաքեայ էր, մեծապէս գոհ կ'ընէր
 աս խեղճ այրին որուն բովանդակ ուրախու-
 թիւնն ան փոքր դասորիկն էր :

Բարեկամներէ զուրկ էին, քանզի աղքատու-
 թիւնը քիչ բարեկամ ունենալու սովոր է . բայց
 Գիւնեկոնտա մեծարոյ էր գիւղացւոց քովը . ո-
 ռոնք անոր խորին իմաստութեանը հետ բարե-
 պաշտութեան մեծութիւն ալ գտնելով, ստէպ
 խորհուրդ հարցնելու համար կուգային : Ամեն
 մարդ անոր իմաստուն խորհուրդները միշտ
 զարմանօք մտիկ կ'ընէր . քանզի վշտահար-
 ներն անոր խօսքերուն մէջ մխիթարութիւն
 կը գտնէին . վերջապէս Գիւնեկոնտա սիրելի
 եղած էր ամենուն որ իր խորհուրդները լսե-
 լու կը փութային : Ինք թշուառութեան դըպ-
 րոցը կրթուած ըլլալով, մարդկային վիճակին
 փոփոխութեանը վրայ ունեցած փորձառու-
 թեամբը, գրեթէ 'ի վեր քան զբնութիւն հան-
 ճար եւ իմաստութիւն ստացած էր :

Ինչպէս ըսինք, Գիւնեկոնտա ազնուական
 ընտանիքէ էր, բայց ազնուականներէն մէկն
 ան տեսնելու չէր գար . թշուառութիւնն ու
 ճախորդութիւններն ազնուական մարդիկ ա-
 նոր քովէն իսպառ հեռացուցած էին : Սակայն
 անոնց անհոգութիւնը Գիւնեկոնտային բնաւ
 փոյթը չէր . եւ աւելի կ'ընտրէր իր առանձ-

նութիւնը քան ան ցուրտ գթութիւնը որով ազ-
նուական մարդիկ անոր կարեկից կրնային ը-
լալ : Գիւնեկոնտա ամեն բանէ աւելի իր ազ-
ջրկանը դաստիարակութեանը միտ կը դնէր :

Անոր հետ ամեն կիրակի պարկեշտութեամբ
մատուռ կ'երթար ուստի Գիւնեկոնտա ոչ
միայն իր թշուառութեանցը . մէջ ցցուցած
համբերութեամբը զարմանալի էր , այլ եւ իր
բարեպաշտութեամբը : Եթէ երբէք իր նախնի
փառաւորութեանը վրայ մտածելով կը հառա-
չէր , պատճառը սա երկիւղն էր թէ դուցէ որ
մը իր սիրելի դուստրը կարօտութեան մէջ իյ-
նայ . եւ ասոր ալ առջեւն առնելու համար
փոքրիկ աղջիկը իր աղայութենէն . աշխատա-
սէր եւ ժիր կեանքի վարժեցնել փոյթ տարած
էր : Գիւնեկոնտա աղքատութեան մէջ իյնա-
լէն ետքը՝ ունեցած պատուական քարերը եւ
ուրիշ ունեցած զարդերը հետ զհետէ ծախե-
լու ստիպուած էր . բայց անոնց սպառելուն
չսպասելով՝ ձեռագործներով եւ ուրիշ աշխա-
տութեամբք իր ասրուստը հոգալու դանդա-
ղած չէր : Քանի քանի անգամ աղջիկը գիրկն
առած այսպէս կ'աղօթէր . « Ո՛վ Աստուած իմ,
» գիտես թէ քեզ միշտ որչափ սիրեցի , եւ
» քեզի ունեցած վատահութիւնս որչափ մեծ
» է , նոյն վատահութեամբ է որ յետին թշուա-

« ուղթեանս մէջ անգամ քենէ երբէք չպակ-
 » սեցաւ , քու առջեւդ կ'իյնամ քեզի պաղա-
 » տելու համար որ զաւկիս վրայ միշտ հսկես ,
 » զիս լուսաւորես , եւ այս մանուկն առաքի-
 նութեան ճամբուն մէջ ուզղելու միջոցներն
 » ինծի ցուցնես » : Այսպէս աղօթելէ ետքը գը-
 րեթէ միշտ քաջալերութիւնը կ'աւելնար , քան-
 զի աղօթքը մխիթարելու եւ զօրացունելու սո-
 վոր է : Աղօթքն է որ մեզի ճախորդութեանց
 համբերութեամբ տանել կը սովբեցնէ . ապա
 որչա՛մի մխիթարութիւն կը զգան անոնք որ
 ճշմարտապէս բարեպաշտ են : Գիւնեկոնտա ա-
 սոնք գիտէր ուստի երբ վհատութիւն մը կը
 զգար , իսկոյն կը փութար Աստուծոյ աղաչանք
 մատուցանել որ իր տառապեալ հոգին նորէն
 զօրացնէ .

Գիւնեկոնտա իր աղջիկն առտնին գործերու
 մէջ քաջ վարժելով անոր միտքն ալ կրթելու
 անհոգ չէր . եւ Գլարա որ 'ի բնէ հանճարեղ
 եւ ուշիմ էր , մօրը փափաքներն արդիւնաւոր
 ընելու բոլոր զօրութեամբ կը ջանար :

Անոր ուսման համար ունեցած փոյթը մօրն
 անպատմելի ուրախութեան եւ երջանկութեան
 պատճառ էր , ուստի եւ անոր պարծանքն ե-
 ղած էր :

Իրենց առանձնութեանը համար բնաւ չէին

վշտանար . իրենց փոխադարձ սէրն իրենց բա-
 ւական էր , եւ անոնց խաղաղ կեանքն ան-
 շուշտ նախանձելի պիտի ըլլար ան ազնուա-
 կաններուն որոնք իսպառ երես դարձուցած
 էին , եթէ իմանալու ըլլային թէ ասոնց կեան-
 քը , թեպէտ չափաւոր ու համեատ , բայց որ-
 չափ երջանիկ էր :

Ամեն առաւօտ , երբ անկողինէն կ'ելլէին ,
 իրենց աղօթքն Արարչին կ'ուղղէին , որպէս զի
 ան աղօթքով իրենց աշխատութեանը համար
 հարկաւոր եղած զօրութիւնը ստանան . նոյն-
 պէս ամեն իրիկուն Քրիստոսի պատկերին առ-
 ջեւ ծնկան վրայ եկած անոր շնորհակալ կ'ըլ-
 լային որ իրենց շնորհեց ինչ որ առտուան ա-
 ղօթքին մէջ իրմէ խնդրեցին :

Գլարային մանկութեան ժամանակին դէպ-
 քերն ասոնք են . Գլարա անմեղութեամբ եւ
 աստուածալաշտութեամբ գեղեցիկ մեծցաւ .
 Գիւնեկոնտա երջանիկ էր երբ կը տեսնէր որ
 իր սիրելի աղջիկը կրից հասակը կը հասնի , ա-
 ռանց կրից փորձն առած ըլլալու կամ բնաւ
 նշմարած ըլլալու թէ կիրքն ինչ է . քանզի
 սիրտը վերջին աստիճան մաքուր եւ սուրբ էր
 եւ մօրը վրայ ունեցած սէրն այնպէս սաստիկ
 էր որ ուրիշ սիրոյ տեղի տուած չէր :

Կիրակի օր մը երբ ըստ սովորութեան եկե-
 ղեցի կ'երթային, Գիւնեկոնտա ուրիշ աղջկան
 մը պատահեցաւ, որ ատենօք անտառներու
 վերակացութիւն ընող եւ Գիւնեկոնտային ծա-
 նօթ մէկուն դուտարն էր: Աս աղջկան հայրը
 Գիւնեկոնտային հօրն ալ շատ սիրելի եղած էր,
 եւ Վոլֆսպրիւնի դղեկէն գրեթէ մզոն մը հե-
 ոուն կը բնակէր: Մանուկ աղջկան անունը
 Պերթա էր, եւ կուգար աղաչելու Գիւնեկոն-
 տային որ ժամանակ ժամանակ տուն գալու եւ
 Գլարայէն կար կարել սորվելու թոյլ տայ:
 Գիւնեկոնտա որ ինչպէս ըսինք, աղջկանը ծե-
 րունի հայրը կը ճանչնար: Եւ աղջկան բարե-
 պաշտութեանը վրայ ալ ապահով էր, հաւա-
 նեցաւ որ տուն գայ երբ որ ուզէ: Պերթա աս
 թոյլտուութեան համար շնորհակալ եղաւ եւ
 սկսաւ երթալ գալ: Այս երթեւեկութենէն
 երկու մանուկ աղջկանց մէջ տեղ, սերտ բա-
 րեկամութիւն մը ծագեցաւ եւ Գիւնեկոնտա
 աս մտերմութենէն շատ գոհ էր, քանզի ու-
 րախ էր դատերն այսպիսի ընկեր մը ունենա-
 լուն՝ որուն վրայ վստահ էր: Ուստի ասոնց
 հանդարտութիւնն ու խաղաղութիւնն աս օ-
 տար աղջկան գալովը ամենեւին չվրդովեցաւ:
 Երկուքին ալ աս աղջկան տուած սէրը՝ իրենց
 իրարու վրայ ունեցած սէրը բնաւ չնուազե-

ցուց , ոչ միայն Վլարա , այլ եւ մայրը կը դըժ-
ուարէին երբ բաժանման ժամը կուգար , եւ
հետեւեալ օրը նորէն իրար տեսնելու խոստ-
մամբ միայն կրնային իրարմէ բաժնուիլ : Բայց
այսպիսի մեծ երջանկութիւն մը , այսպիսի եր-
ջանիկ կեանք մը երեքին համար ալ ցաւալի
դիպուածով մը պիտի վրդովէր :

Պերթա առ երկու առանձնացելոց սիրելին ,
ծանր հիւանդութեամբ մը պառկեցաւ . եւ որով-
հետեւ հօրմէն ուրիշ մէկը չունէր , հարկ ե-
ղաւ որ Վլարա ամեն օր երթայ եւ իր բարե-
կամին դարմաններն ընէ : Վլարա ամեն առա-
ւօտ մայրը գորովանօք ողջագուրելէ ետքը ,
կ'երթար , եւ երբ իր սիրելի Պերթային քով
կը հասնէր անիկա անկեղծ բարեկամի մը ըզ-
գացած ամեն կերպ հանձարեղ եւ դուարթ
խօսքերով կը մխիթարէր : Անոր աղօթները
միշտ եռանդագին էին , բայց հիմա աւելի ե-
ռանդագին եղան . քանզի Վլարա Պերթային
մեռնելէն այնչափ կը վախճար որ բոլորովին
աղօթքի ապաւինած էր : Իր բարեպաշտու-
թեանը մէջ քաջազերութիւն դտաւ . եւ թէ-
պէտ Պերթային հիւանդութիւնը սաստկացաւ ,
բայց Վլարա անոր առողջութենէն բնաւ յու-
սահատ չեղաւ : Ամեն իրիկուն մօրը քով կը
դառնար , բայց ամեն բան պատրաստելէն ետ-

քը, որպէս զի հիւանդ աղջիկն իր բացակա-
 յութեան ատենը քանի մը պակասութիւն չու-
 նենայ: Ամեն պատրաստութիւն ընելէն ետքը
 իրարմէ կը բաժնուէին, Գլարա խեղճ հիւան-
 դին սիրտ կուտար որ մինչեւ հետեւեալ օրն
 իրեն սպասէ, անոր առողջութեան վիճակին
 վրայ սա մխիթարական խօսքերը կ'ըսէր.
 Միշտ յուսա, սիրելիս Պերթա, Աստուած եր-
 բէք չի լքաներ զանոնք որ զինքը կը սիրեն,
 եւ քեզի պէս կ'աղօթեն: Անոր բարութեանը
 վստահ եղիր. քաջալերուէ, քու առողջու-
 թիւնդ պիտի հաստատուի, եւ քու երջանիկ
 բժշկութեանդ համար քեզի հետ միաքան Աս-
 տուծոյ շնորհակալ պիտի ըլլանք: Աս խօսքե-
 բէն վերջը միշտ զինքը կը համբուրէր, եւ ետ-
 քը իր բնակարանը կուգար յուսալով թէ հե-
 տեւեալ օրն իր բարեկամն աւելի առողջ պիտի
 գտնէ:

Աերջապէս այս բաղձալի օրը հասաւ. Պեր-
 թա հիւանդութենէն զերծաւ, եւ քիչ քիչ
 ուժ առնելու սկսաւ: Ալ այնչափ պէտք չու-
 նէր Գլարային օգնութեանը, քանզի տկարու-
 թեանը հարկաւոր եղած քանի մը փոքր դար-
 մաններն ընելու՝ հայրն ալ բաւական էր:

Զմեռուան դեղեցիկ եւ ցուրտ օրուան մէկը
 Գլարա Պերթայէն ետ կը դառնար, ուրախ

սրտով, քանզի իր բարեկամը գրեթէ բոլորովին
առողջ գտած էր. եւ կը խորհէր թէ քիչ ա-
տենէն առաջուան պէս, առանց մօրմէն հե-
ռանալու, դարձեալ իրար տեսնել կարող պի-
տի ըլլան. մինչ ճամբայ մը դառնալով՝ յան-
կարծ տեսաւ գայլ մը որ բերանարաց շիտակ
դէպ իրեն կուգար: Սաստիկ վախնալով, ու-
զեց փախչիլ. բայց ոտուրները չորցած ճիւ-
ղերու փաթթուելով, անզգայ գետինն ինկաւ:
Երբ գզգայութիւնը նորէն դարձաւ, տեսաւ որ
քովն երեք անծանօթ մարդիկ կան. ասոնց
մէկն՝ որ միւս երկուքին տէրը կ'երեւէր, որ-
սորդի հանդերձներով էր. միւս երկուքն որ
ծառայ ըլլալ կը թուէին, անոր հետ իբրեւ
սպասաւոր եկած էին: Առաջնոյն համեստ ե-
րեւոյթն աղջկանը սրտին հանդարտութիւն
տուաւ. ուստի ամօթխածութեամբ աղաչեց
անոր որ պատմէ թէ ինչ կերպով գայլին վը-
տանգէն ազատեցաւ:

Ան ատեն անծանօթը պատմեց այսպէս.
Քանի մը օրէ 'ի վեր աս մարդոց հետ գազա-
նին հետամուտ էի, եւ ուրախ եմ որ վրայ
հասայ մինչ գայլը կատաղութեամբ քու վրադ
յարձակելով քեզ փարատելու մօտ, էր. քան-
զի գիտեմ որ այսչափ օր անտառներուն մէջ
հալածական չըլելով, իրեն որս գտնելու պա-

տեհութիւն չունեցաւ . հալածողներուն ձեռքէն
 պրծելու ջանքը ժամանակ չ'էր տար որ որս
 փնտռէ : Աս ըսելէ ետքը , յարգական խօսքե-
 ռով , Գլարայի առաջարկեց որ թեւը մտնե-
 լով , զինք մինչեւ տուն տանի . քանզի կը վախ-
 նար թէ երկիւղն ու դողը խեղճ աղջիկը տը-
 կարացուցած ըլլալով , գուցէ շկարենայ առանց
 ուրիշի մը բազուկներուն կռթնելու իր բնա-
 կարանք երթալ : Բայց մենք աս պատմութիւ-
 նը յառաջ տանելէ առաջ , մանր տեղեկութիւն
 մը տանք այն անձին վրայ որ Գլարան սոսկա-
 լի մահուան վտանգէն ազատեց :

Արդ յիշեալ անձը հազիւ քսան եւ հինգ
 տարուան էր , առոյգ եւ կայտառ մարմնով ,
 ու պերճ հասակով : Այն դարուն հագուստն
 ունէր , այսինքն կանանց բաճկոն մը մարմնոյն
 վրայ այնպէս պինդ որ հասակին վայելուչ եւ
 առոյգ ու շոյտ ձեւը կը յայտնէր . գլուխն ու-
 նէր մանուշակագոյն թաւիչէ խոյր մը , դա-
 շոյն մը կասկած մէջքը . ձեռքն ալ նիզակա-
 ձեւ սլաք մը՝ որ հին ժամանակներն որսորդու-
 թեան ատեն կը գործածուէր : Աերջապէս
 ոտքը հաստը մորթէ կօշիկներ : Բոլոր զարդն
 ու կազմածն աս էր . բայց դէմքը քաջութեան
 հետ միանգամայն քաղցրութիւն մ'ալ կը ցու-
 ցընէր . կերպարանքին վրայ այնպիսի պարզու-

Թեան դրոշմ մը կ'երեւէր որ անոր անհամե-
 մատ բարութեանն ու անմեղութեանը նշան էր :
 Ինք էր խարտեաչ , եւ խիտ մագերուն խո-
 պոսլիքը մինչեւ ուսերը կը շոշափէին . կա-
 պուտակ աչուրներն ունէին թուխ յօնքեր . գե-
 դեցիկ կամարաձեւ քիթը խիտ վայելուչ .
 խօսքերը թէպէտ քիչ մը արհամարհոտ , բայց
 ոչ ամենեւին առանց քաղցրութեան եւ մար-
 դասիրութեան . մէկ խօսքով , ամեն բանով
 այնպէս էր որ ամենուն սէրն ու վստահու-
 թիւնը կրնար գրաւել , գէթ Գլարային վրայ
 այս արդիւնքը յառաջ բերաւ . քանզի Գլարա
 այս երիտասարդը տեսնելուն պէս , փոխանակ
 իր սովորական երկչոտութեամբն անկէ վախ-
 նալու , սրտին մէջ անդորրութիւն , ասպահովու-
 թիւն մը իմացաւ , ուստի եւ առանց ակնա-
 ծութեան թեւը մտնելով , եկաւ մինչեւ Վոլ-
 ֆապրիւնի դղեակն , ուր Գլարա եւ մայրը կը
 բնակէին : Արդ որտորդ երիտասարդը Գլարա
 մինչեւ հոն բերելէ ետքը , մեկնեցաւ . ան ա-
 տեն աղջիկը դողալով , մօրը եկաւ ու պատմեց
 այն սոսկալի պատահարն որուն զոհ պիտի ըլ-
 լար , եթէ այն քաջ երիտասարդն օգնութեան
 հասած չըլլար : Այս պատմութիւնը պատմե-
 լու ատեն մայր ու աղջիկ իրար ստէպ կը համ-
 բուրէին , քանզի երկուքին ալ իրար տեսնելուն

ուրախութիւնը խիստ մեծ էր : Պատմութիւնն
 աւարտելէ ետքը , սկսան Աստուծոյ աղօթել ,
 շնորհակալ ըլլալով որ գիրենք գրեթէ սքան-
 չելեօք այսպիսի ահագին վտանգէ մը փրկեց .
 աղօթքին մէջ այն քաջ երիտասարդն ալ յիշե-
 լու չմոռցան : Բայց այս դիպուածէն ետ-
 քը , Գլարա խորին մտածութեան մը մէջ ին-
 կաւ , առանց դիտնալու թէ իր այս տըխ-
 րութեանը պատճառն ինչ է :

Գիւնեկոնտային բնակարանէն քիչ մը հեռու
 աղբիւր մը կար որ Աղբիւր Մարեմայ կը կոչ-
 ուէր . աղբիւրին յստակ եւ պայծառ ջուրը կը
 բղխէր խորունկ այրի մը մէջ , որ չորս կողմանէ
 ապառաժներով պաշարուած՝ գրեթէ կորսուած
 էր : Այրին վերի դին Աստուածածնայ արձան
 մը կար Յիսուս գիրկը , եւ արձանին գլխուն
 բոլորտիքը ճառագայթարձակ փառք մը :

Աս միջին տեղւոյն բարձրութեանը վրայ ,
 Տիրամօր այս արձանը կ'երեւէր իբրեւ պաշտ-
 պան կամ պատրաստ մխիթարելու դանոնք որ
 իրենց վիշտերը յայտնելու , կամ իրենց տառա-
 պանաց վերջ մը խնդրելու կուգային : Կուրծքը
 դարդարուած էր տեսակ տեսակ մանեակնե-
 րով զորոնք կամ խնդրուած մը ընելու եւ կամ
 իրենց խնդրուածն արդէն ընդունուած ըլլա-

չուն համար Տիրամօրը շնորհակալ ըլլալու ե-
կող ջերմեռանդ ուխտաւորները միշտ կը նը-
ուիրէին :

Գլարա ուրիշ անգամներ ալ սուրբ Կոյսին
այս արձանին այցելութեան եկած էր , բայց
վերջին դիպուածէն ետքը , գրեթէ բոլոր օրը
հոն կ'անցնէր : Գիւնեկոնտա իր սիրելի աղջիկը
տխուր տեսնելով կը վշտանար , եւ անոր տըրտ-
մութեանը պատճառը չկրնալով հասկնալ , միտ-
քը դրաւ որ անոր ետեւէն երթայ , յուսալով
թէ թերեւս անոր վշտացը կրնայ տեղեակ ըլ-
լալ : Ուստի օր մը ելաւ Գլարային ետեւէն գը-
նաց : Գիւնեկոնտա հոն հասնելուն պէս՝ տե-
սաւ որ Գլարա այրին դրանը մէջ նստած գը-
լուխն ալ աջ ձեռքին վրայ դրած , աչուրնե-
րէն դառն արտասուք կը թափէր : Գիւնե-
կոնտա իսկոյն անոր մօտեցաւ , բայց այնպիսի
զգուշութեամբ , որ Գլարա չկրցաւ իմանալ
թէ սիրելի մայրը քովը կայնած իրեն արտաս-
ուակից կ'ըլլար : Սիրելի աղջիկս , գոչեց յան-
կարծ Գիւնեկոնտա . ինչ ունիս . այս քու տա-
ռապանքդ զիս յուսահատ կ'ընէ . չէս հաւա-
տար թէ , քեզ մխիթարելու կարող եմ : Խեղճ
Գլարային վիշտերն անոր սիրտն այնպէս հեղ-
ձամղձուկ ըրած էին , որ ուրիշ պատասխան
չկրցաւ տալ բայց եթէ արտասուել :

Գիւնեկոնտա . աղջկանն այս մեծ ցաւը տես,
 ներով աւելի ստիպով սկսաւ պնդել: Սիրելի
 աղջիկս, ըսաւ. դուն ինչ բնաւ գաղտնիք
 պահած չես. ոչ ապաքէն նոյն գորովագութ
 մայրն եմ. քեզի ինչ ըրած եմ, որ հիմա ինծի
 դէմ այսպէս անվստահութիւն կը ցուցնես:
 Լռութիւնդ զիս կը նեղէ, Գլարա . դիտցիր որ
 եթէ վիշտերդ ինծի յայտնես, զանոնք կրնամ
 մեղմացնել, գոնէ քեզի կարեկից կրնամ ըլլալ:
 Գլարա մօրն աղաչանքներէն 'ի գութ շարժե-
 լով, անոր պարանոցն ինկաւ, մայրը գրկեց ու
 ամչնալով, ըսաւ թէ. այն անծանօթ երիտա-
 սարդին պատահելէն 'ի վեր անոր յիշատակը չի
 կրնար մոռնալ. ամեն ջանք ըրաւ որ այն խոր-
 հուրդը մտքէն հեռացնէ, բայց 'ի գուր:

Գլարա, ըսաւ մայրը, դուն կը սիրես, բայց
 քեզ այս զգացմանը բոլորովին չտուած, սլար-
 տիս խորհել թէ սիրելու կերպին մէջ մեծ
 տարբերութիւն կայ: Ճշմարիտ սէրը դիւրաւ
 կը ճանչցուի, աղջիկս. քանզի այն որ սէրը կը
 զգայ, սիրած անձին քով երկիւղած է եւ լի
 մեծարանօք, այնպիսւոյն խօսքերը մաքուր եւ
 պարկեշտ են: Կը զգուշանայ ան բաներէն որ
 կրնան առաքինութեան երկիւղ պատճառել.
 Իր սիրելւոյն ամբօթեանը վրայ կը պարծի,
 ուստի անիկա կը համարի այնպիսի չքնաղ էակ

մը՝ որուն հայելոյ նման մաքրութիւնն անմաքուր շնչով մը, որչափ թեթեւ ըլլայ, կրնայ պղտորիլ: Այսպիսի անձ մը, աղջիկս, անկեղծութեամբ կը սիրէ, եւ սիրուելու ալ արժանի է. անոր սէրը պարկեշտ սէր է: Ընդ հակառակն անպարկեշտ սէրը, կատաղի եւ անզգոյշ է. սիրած անձին պատիւը պահելու բռնաւ հոգ չընէր. վերջապէս իր անզգոյշ վարմունքովը կը ցուցնէ թէ սէրը շատ բուն եւ ուժգին ըլլալուն համար, չի կրնար տեսողական ըլլալ:

Ապա ուրեմն, ինչ ընեմ, սիրելի մայրս, ըսաւ Գլարա քու իմաստուն խրատներուդ կարօտ եմ:

Աղջիկս, գիտեմ որ երիտասարդը զոր դուն կը սիրես, բարեբարոյ եւ ազնուասիրտ է, ինչպէս որ քեզի հետ վարուելուն մէջ յայտնեց: Բայց քեզ դղեակը քերած օրէն ետքն անիկա ալ չտեսար:

Շատ անգամ Պերթային սենեակը տեսայ, ըսաւ Գլարա: — Քեզի հետ մեծարանօք վարուեցա՞ւ. սիրոյ եւ ամուսնութեան վրայ բնաւ խօսք չըրա՞ւ:

Ո՛հ, մայր, լսելու էիք որչափ երջանիկ կը համարէր թէ կեանքն ինձի հետ անցնելու կարող ըլլա՞ր. դէմքին եւ

280 28-62 2070.

խօսքերուն մէջ ինչ անկեղծութիւն կը փայ-
լէր : — Մտածէ , որդեակ , քու կացութիւնդ ,
մտածէ թէ քու եւ անոր մէջ տեղ ինչ մեծ հե-
ռաւորութիւն կայ : Ան անտանկերու հարուստ
վերակացուի մը որդի է . հայրն երբէք չի կըր-
նար հաւանութիւն տալ որ որդին քեզի պէս
չքաւոր աղջիկ մ'առնէ . այս յիմար սէրը սըր-
տէդ հեռացուր , Գլարա . այս սէրը քեզ ան-
չուշտ թշուառ կ'ընէ . եւ պարտիս այս օրուքնէ
այն անձին տեսութենէն հրաժարիլ . քանզի
դուն երբէք անորը չես կրնար ըլլալ :

Ո՛հ , մայր , ինչ կ'ըսես . չես գիտեր թէ այն
անձը որչափ կը սիրեմ , անիկա մտնալ ինձի
համար մեծ դոհ մ'է . ոհ , այս բանն ընելու
կարող չեմ :

Գլարա , դուն այնչափ խմտաւուն եւ այն-
չափ առաքինի ես , որ չես կրնար սնուցանել
այնպիսի յարաբերութիւններ որոնք քեզի նա-
խատինք միայն կրնան ըլլալ . եւ այն երիտա-
սարդը , եթէ քեզ ճշմարիտ սիրով կը սիրէ ,
սիրելի աղջիկս , քեզ տեսնելու փափաքէն
պարտի հրաժարիլ , քանզի , եթէ այս յարա-
բերութիւնները տեսնն , չարիքէ ուրիշ բան
չի կրնար յառաջ գալ :

Արդարեւ , աղջիկս , այս պահանջուսն քե-
զի շատ արտասուք սիրտի թափել տայ , բայց

եթէ քաջ խորհիս այն ցաւալի դէպքերուն վը-
րայ որոնք կրնան ծագել եթէ այն երիտա-
սարդին հետ յարարերութիւն ունենալու շա-
րունակես, ինծի շնորհակալ պիտի ըլլաս, որդե-
կակ, որ այս բանիս համար քեզի դէմ կեցայ .
հաւատա որ քեզ այսպէս վշտազին տեսնելու
չատ կը ցաւիմ . եկու, ուրեմն, միաբան Աստու-
ծոյ աղօթք ընենք, եւ Աստուած քու սրտիդ
հանդարտութիւն պիտի տայ :

Ո՛հ, սիրելի մայրս պատասխան տուաւ Գը-
լարա . քու դիտողութիւններուդ արժէքը կը
ճանչնամ, եւ թէպէտ աս զոհս որ պիտի ը-
նեմ, ինծի մեծ վիշտ է, կը խոստանամ այլ ե-
ւրս այն անձը չտեսնել :

Խօսք տուր ինծի, որդեակ, Սուրբ կոյսին
պատկերին առջեւը որ ներկայ է, թէ սրտիդ
եւ հոգւոյդ մաքրութիւնը պահելու պիտի ջա-
նաս :

Խօսք կու տամ, մայր . ահա այս Տիրամօ-
րն առջեւը կ'առաջադրեմ որ քու իմաստուն
խրատներուդ պիտի անսամ : Աս ըսելով,
Գլարա ծնկան վրայ եկաւ ու գոչեց . «Ո՛վ սուրբ
Աստուածամայր, ինծի քաջալերութիւն տուր
որ խօսքս բռնելու կարող ըլլամ . եւ ինծի զօ-
րութիւն տուր որ սրտէս բոլորովին հանեմ ա-

մեն յիշատակ որ առանց արատի սրտիս մէջ չի
կրնար մնալ : »

Սիրելի մայր իմ , գոչեց Գլարա ոտքի վրայ
ելլելով , ամրացուր քու աղջիկդ , եւ զօրացուր
անոր քաջալերութիւնը . Աստուծոյ օգնութեամբ
բը եւ խրատներովդ , կը յուսամ թէ առաջա-
դրած նպատակիս պիտի հասնիմ , այն է՝ քու
խանդաղատանացդ միշտ արժանի ըլլալ : Գիւ-
նեկոնտա աղջկանը քով ծնկան վրայ գալով ,
մեծ եռանդեամբ աղօթք ըրաւ . աղօթքէն ետ-
քը՝ երկուքն ալ աւելի հանդարտ ելան :

Գլարային վիշտը տակաւ կը նուազէր , բայց
իսպառ չդադրեցաւ . քանզի այնչափ շատ կը
սիրէր որ իսպառ մոռնալ չէր կրնար : Աս առ-
երեւոյթ հանդարտութենէն եւ հնազանդու-
թենէն մայրն այնպէս կարծեց թէ աղջիկը բո-
ւորովին բժշկուեցաւ :

Գ Լ Ո Ւ Խ . Բ

Գլարային յափշտակութիւնը

Գլարային պատահած դէպքին համբաւը քիչ
ատենուան մէջ բոլոր շրջակայները տարածուե-
ցաւ . ամեն մարդ անոր գեղեցկութեանն ու
առաքինութեանը վրայ միայն կը խօսէր : Թե-
պէտ Գիւնեկոնտա եւ աղջիկը միայնութեան
մէջ կ'ապրէին , ամեն մարդ զանոնք ճանչնալ
եւ անոնց հետ յարաբերութիւն ունենալ կը
բաղձար , բայց անոնք ամեն կողմանէ իրենց ե-
կած հրաւիրներն ընդունելու ըստ կարի կ'ըզ-
գուշանային . քանզի համեստ եւ առանձնու-
թեան մէջ ապրելու սովորած էին . մանաւանդ
որ փորձով գիտէին թէ մարդ միայնութեան
մէջ որչափ երջանիկ է : Գլարա մանաւանդ իր
պատահարին օրէն 'ի վեր , առանձնութիւն կը
խնդրէր , այնպէս որ Պերթային այցելութիւն
ընելու անգամ հազիւ կ'երթար : Անոնք որ այս
սիրուն անձը ճանչնալ սաստիկ կը փափաքէ-
ին , անձամբ այցելութիւն ընելու կը համար-
ձակէին . ու միշտ Գլարային խելքին ու գե-
ղեցկութեանը վրայ ապշելով կ'երթային , դար-
ձեալ դալու դիտաւորութեամբ . թէպէտ Գլար-

լարա եւ մայրն այցելութիւն ընդունելու այն-
 չափ յօժարութիւն չէին յայտնէր : Գիւնեկոն-
 տա վախնալով որ գուցէ աղջիկը հրապուրանաց
 անասյ , անոր անդադար այս բանիս համար
 խրատ կուտար . ինքն ասեհօք աշխարհի մէջ
 ապրած ըլլալով , գիտէր թէ մարդոց խօսքերը
 սխալուող են , թէ այն խօսքերուն շատ քիչ հա-
 ւատք ընծայել պէտք է : Աղօթքի ապաւինէ ,
 կ'ըսէր մայրը . Աստուծոյ գիրկը խնդրելու ես
 քեզի ապաստան , որպէս զի աշխարհիս մա-
 տուցած փորձութիւններուն դէմ դնելու զօ-
 րութիւն ստանաս : Այլև գիտցիր , որդեակ ,
 որ հեշտութիւնները մարդուս հոգւոյն մէջ դա-
 տարկութիւն մը կը թողուն , զոր լեցունել դժ-
 ուարին է , մանաւանդ երբ մարդ անոնց հրա-
 պուրանացը սեղի տայ : Միայն կրօնքն է , որ
 մարդուս սիրտը կրնայ լեցունել , եւ բոլորովին
 դուր ընել : Ի՞նչ փորձառութեանս հաւատա . եր-
 ջանկութիւնը հոն չէ ուր կ'երեւի թէ է : Աշխար-
 հային հաճութիւններով յուզեալ եւ խռովեալ
 կեանքը չի թողար որ մարդ աղօթքին քաղ-
 ցըր վայելումներուն ճաշակն առնէ : Այսպէս
 խօսելով , կը հաստատէր աղջիկն ան բարի ըս-
 կըզբանց մէջ զորս անդադար անոր սրտին մէջ
 տպաւորելու շէր դանդաղեր : Սակայն արդա-
 րեւ Գլարա բոլոր իմաստութեամբը պարտ էր

Չանալ որ իրեն տրուած հեշտութիւններէն
չհրապուրուէր . բայց առ աղջկան հանձարը եւ
Աստուծոյ ու իր մօրն ունեցած սէրը՝ անոր ,
առանց դժուարելու , առաքինութեան արգի-
լած հեշտութենէն հրաժարել կու տային :

Օր մը Քլարա մօրը լուանալու տուած կը-
տաւը բերելու համար ձորն երթալ ստիպ-
ուեցաւ . 'ի դարձին իրիկուան մօտ էր . երկու
սպառառէն մարդիկ ճամբուն վրայ յանկարծ
վրան հասան բռնեցին եւ մահ սպառնացան ե-
թէ ճիկ հանելու ըլլար : Աղջկանն արտասուա-
ցրն ու աղաչանայր շնայելով ձիերէն մէկուն
վրայ նստեցուցին ու անտաւը տարին : Երբ
անտառին մութ եւ ամայի կողմը հասան , ու-
րիշ երկու սպառառէն մարդիկ եկան . ասոնք
ալ նոյն խմբէն էին : Անտառին մէջ քիչ մ'ալ
ճամբայ ընելէ ետքը , հասան մատուռի մը ա-
ւերակներուն , ու կանկ առնելով Քլարա ձիէն
իջեցուցին : Թշուառ աղջկան առաջին գործն
եղաւ , մատուռին առջեւ երթալով ծնկան վը-
րայ դալ եւ Աստուծոյ օգնութիւնը խնդրել .
Քլարա մօրը յուսահատութեանն ու անոր ա-
պագայ վիճակին վրայ կը մտածէր . չէր գի-
տէր թէ այն անձանօթ մարդոց մէջ ինչ պիտի
ըլլար : Մինչ Քլարա իւր աղօթքը կ'ընէր , մար-
դիկը կրակ վառելով կը սլափափափէին իրենց

ընթրիքը որմէ Գլարայի ալ մաս հանել կը խոր-
 հէին . բայց Գլարա այնպէս վշտագին էր , որ
 բնաւ կերակուր ուտելու ախորժակ չունէր .
 ուստի մերժեց ինչ որ իրեն տրուեցաւ : Կը սառ-
 նապէր , կ'արտասուէր , կ'աղաչէր , բայց ա-
 նոնք անկարեկիւր էին . եւ աղջկանը յուսահա-
 սութեանը վրայ կը ծիծաղէին : Գլարա ասոնց-
 մէ կարեկցութիւն խնդրելէ ձանձրացած , տես-
 նելով եւս թէ արտասուելով բան մը սխալ չը-
 կրնայ վճարել , խոր վհասութեան մը մէջ ին-
 կաւ : Այն ախուր վայրկենին մէջ յիշեց թէ
 ինչպէս որ մը դայլ մը իրեն հետամուտ եղած ,
 եւ թէ զինք գաղանին բերնէն ազատելու հա-
 մար յանկարծ փրկիչ մը երեւցած էր . սկսաւ
 սրտին խորէն այն անձը կանչել , բայց , բարէ
 բաղձանքներն ընդունայն էին , ձայնը բը-
 նաւ արձագանգ չունէր , գանգատներն այն
 զգայութենէ զուրկ էակներուն գութն ամենե-
 ւին չէին շարժեր : Անոր սրտաբեկ եւ սրտա-
 ուռչ անձը նայն վայրկենին գրեթէ չիք ըլլա-
 լու մօտ էր : Աերջապէս աւազակներուն ձեռ-
 քէն տրծելու յոյսը բողորովին հատած էր ,
 երբ , անոնց ձամբայ ելլելու ստենը , յանկարծ
 առաւետ մը սուսերամերկ անոնց վրայ կը յար-
 ձակի , օգնական ունենալով իր սպասաւորնե-
 րն որոնք անոր կու դային : Աւազակներէն եր-

կուքն իրենց հակառակորդներուն հարուածնե-
րէն մեռան . մնացածները վախնալով թէ կըռ-
ուին վախճանն իրենց աղետալի պիտի ըլլայ ,
խորհեցան թէ իրենց փրկութիւնը փախչելով
միայն կրնայ ըլլալ , Քլարա իւր ազատչին թող-
լով , վախան : Երկու ողջ մնացած աւազակնե-
րուն մեկնելէն ետքն , ասպետն աղջկան մօտե-
ցաւ , ու երբ ասզաւարտին վրայէն դիմակը
հանեց , Քլարա իսկոյն ճանչցաւ որ Հոկէնատայ-
նի Ատաղաղան սեպուհն է , զոր Ալլֆապրիւնի
եկեղեցին ատէպ տեսած էր . այս անձը Քլա-
րային գեղեցկութեանը զարնուողներուն գըլ-
խաւորն էր :

Ասպետը Քլարային հետ անոր հօրը վրայ
խօսեցաւ եւ հասկցուց թէ անոր զինուորակից
եղած էր , եւ Քլարա շատ ուրախ եղաւ որ ըն-
տանեացը բարեկամներէն մէկուն ձեռքովն ա-
զատեցաւ . եւ կարծեց թէ շուտով կարող պի-
տի ըլլայ մայրն ողջագործելու երթալ : Աերջա-
պէս Քլարա ասպետին քաջասրտութեանը հա-
մար անոր իւր շնորհակալութիւնները յայտնեց ,
աղաչեց եւս որ զինք շուտով տուն դրկէ , քան-
զի մայրը հոգէ ազատելու կը փութար . բայց
ասպետն անոր իմացուց թէ մայրը շատ հեռու
է , ուստի իսկոյն անոր քով դառնալու չկըր-
նար յուսալ . մանաւանդ որ ճամբաներն ամա-

տեղ ընտանեաց մէջէն երեւելի անձերուն պատ-
 կերները կամ կենդանագիրները կախուած կ'ե-
 րեւէին : Այս սրահին մէջ տեղը երենոս փայ-
 աէ սատափով պատուած սեղան մը կար , ո-
 րան վրայ ոսկիէ եւ արծթէ ամաններ դրուած
 էին . իսկ պատուհանները որ լուսամուտ երդե-
 րու ձեւով եւ գոյն զգոյն ապակիներով զար-
 դարուած էին , սրահին մէջ աղօտ եւ տխուր
 լոյս մը կուտային : Տիկին Գեղարուտա նստած
 էր մեծ գոթական թիկնաթոռի մը վրայ , որ
 ան ընտանեաց մէջ գրեթէ դարէ մը 'ի վեր կը
 դործածուէր : Կսկ Գլարա հանդչեցաւ փոքր-
 եւ ցած աթոռի մը վրայ որուն շինուած քը թիկ-
 նաթոռին նման էր : Ասպետը ոտքի վրայ կայ-
 նած , լուսեամբ Գլարային կը նայէր . Գեա-
 րուտա Գլարան միշտ կը դդուէր ու իր ազնի-
 կըն անուանելէ չէր դադրէր : Օրը տարածա-
 մելու կը սկսէր . եւ Գլարային ըսուեցաւ որ ե-
 թէ կը հաճի, սենեակ մը քաշուի , որպէս զի
 հետեւեալ օրը ճամբայ ելլելու կարող ըլլայ :
 Գլարային շքեղ կարասիներով զարդարուած
 սենեակ մը ցուցուեցաւ : Գլարա որ մօրը տու-
 նը եղած ատենը գեղացւոյ տնակներէ ուրիշ
 բան տեսած չէր , այնչափ շքեղութիւն . եւ
 զեզխութիւն տեսնելով ապշեցաւ : Այր տան-
 ձին մնաց , սկսաւ ամեն բան խնամով դիտել .

քանզի այն բնակարանին մէջ անոր ամեն բան
 նոր էր, եւ ամեն տեսածն՝ անոր գեղեցկու
 թեան վրայ ունեցած գաղափարէն վեր ու ա
 ւելի էր: Հետաքրքրութեան առաջին վաւիա
 քը հաճեցընելէ ետքը, Ղարա միտքը դրաւ
 Աստուծոյ այն յայտնի պաշտպանութեանը հա
 մար շնորհակալ ըլլալ: Քանզի սա երկու ան
 դամ էր որ օգնութիւն կը գտնէր, երբ օգնու
 թիւն գտնելու բնաւ յոյս չունէր: Ուստի Բարձ
 րելայն իրեն բրած բարութեանն ապացոյցները
 տեսնելով՝ վատահոթիւնն անոր վրայ կ'աւել
 նար: Արդ ազօթքի կայնեցաւ, սրտի ջերմ
 եռանդով իր փրկութեանը համար գոհութիւն
 կը մատուցանէր: Բայց սրտին մէջ տակաւին
 տխրութիւն կը դգար, քանզի գիտէր թէ իր
 կորսուելուն վրայ մօրը սիրտը մեծ կսկծի մէջ
 էր, եւ արդարեւ ան թշուառ կիւնն իր դաւ
 կին անհետ ըլլալուն վրայ արդեօք ինչեր կը
 մտածէր. անտարակոյս արտասուօք եւ ցաւօք
 հանդերձ երկար ատեն անոր գալատեանը ըս
 տաւած էր: Թէպէտ Ղարա ատենք մտածե
 լով կը վշտանար, բայց հետեւեալ օրը մայրը
 տեսնելու յոյսն անոր այս վիշտը բաւական կը
 թեթեւցընէր: Աերջատէս քնացաւ քաղցր վրա
 տահոթեամբ թէ շուտով իր ներկայութիւնը
 մայրը մխիթարելու կարող պիտի ըլլայ:

Գլարա առաւօտուն կանուխ արթնցաւ , քան-
 զի կ'աճապարէր մօրն երթալ որուն քով կրնար
 աւելի հանգիստ վայելել . եւ ինչպէս որ քը-
 նացած ատենն իր վերջին մտածութիւնը մօրը
 վրայ էր , անանկ ալ արթնցած ատենն առա-
 ջին խորհուրդը մայրն եղաւ : Մայր , կ'ըսէր ,
 սիրելի մայր , քեզ դարձեալ պիտի տեսնեմ , եւ
 քեզ բազկացս մէջ պիտի դդռեմ . քու բոլոր
 կակիճներդ պիտի վերջանան . քանզի բաւ աղ-
 ջիկդ քեզի պիտի դառնայ : Խեղճ աղջիկը շէր
 գիտէր թէ ան դօր իւր ազատիչը կը կարծէր ,
 անդգամ յամիշտակիչ մ'էր , որուն աւագակաց
 հետ ըրած կռիւը կեղծեօք էր , եւ այս խորա-
 մանկութիւնը գործածած էր , որպէս զի այս
 միջոցով ազջկան վատահութիւնը կարենայ գը-
 բաւել : Այն նենգաւոր Գեղբուտան որուն հա-
 մար կըսէր թէ իւր մօրաքոյրն է , օտար կին
 մ'էր որ ոսկւոյ մեծ գումար մը ընդունելու
 համար անոր այն ձեռնարկութեանը մէջ օգ-
 նական ըլլալու յանձն առած էր : Երկար ժա-
 մանակէ 'ի վեր ասպետն այս յամիշտակութիւ-
 նըն ընել կը խորհէր . ուստի այսպիսի առթի-
 մը շատոնց փափաքած ըլլալով , անհնարին էր
 որ աղջկան ազատութիւն շնորհելու հաւանէր :
 Ուստի Գլարա , փոխանակ վտանգէ ազատ-
 ւած ըլլալու , ընդհակառակն , ամեն սխաշտա-

նութենէ դուրկ , մեծ վտանգի մէջ կը գտնու-
 ւէր : Չեղբուտա աւաւտուն խորհելով թէ
 զլարա արդէն արթնցած է , անոր սենեկին
 դուռը դարնելու գնաց : զլարա շուտով դուռը
 բացաւ եւ անոր ըսաւ թէ շատոնց է որ արթուն
 է , եւ վար իջնել կը վառիաքի , բայց դղեկին
 բնակչացը սովորութիւնը չդիտնալուն համար ,
 աւելի պատշաճ համարած էր կենալ մինչեւ որ
 մէկը գինքը կանչելու գայ : Չեղբուտա առջի
 իրիկուան պէս՝ աղջկան հետ ողոքանօք խօսե-
 ցաւ , եւ ՚ի միասին նախաձաշ ընելու տարաւ :
 Ճաշի ատեն՝ Չեղբուտա աղջկանն ըսաւ թէ
 ասպետն աւաղակաց հետ կառած ատենը վերջ
 մը առած է . ուստի եթէ անոր երախտագէտ
 է , աս վերջին համար պէտք է որ անոր նե-
 րողամիտ ըլլայ , մանաւանդ որ վիրաւորունն իր
 պատճառաւ եղաւ : Հազիւ թէ այս խօսակցու-
 թիւնը լմնցած էր , ասպետը ներս մտաւ . Չը-
 լարային խիստ մեծ ընդունելութիւն ըրաւ .
 եւ անոր ողոքանաց խօսքեր ըսելէ չդադրե-
 ցաւ , անոր վրայ միշտ մեծ խնամք կը ցուցը-
 նէր : Իսկ ճաշէն ետքը , մօրը տունը երթալու
 վրայ այնպէս խօսեցաւ որպէս թէ շուտով պի-
 տի կատարուէր . եւ անոր մեկնելուն վրայ իր
 ցաւն յայտնելով ըսաւ թէ ինք եւ մօրաքոյրն
 ամայի պիտի մնան , քանզի այնուհետեւ իրենց

միայնութիւնն ալ ո՞վ կարող պիտի ըլլայ շէնցներ :
 Այս դղեկին մէջ քու ներկայութիւնդ , կ'ը-
 սէր , պիտի ըլլայ ինձի համար արդարեւ ե-
 րազի մը պատկերը , երջանիկ , բայց , բա՛րէ ,
 կարճատեւ երազի մը : Բայց որովհետեւ կը
 մեկնիս , գոնէ ինձի սա յոյսը տուր թէ ինձի
 համար անդարձ կերպով կորսուած պիտի չըլ-
 լաս : Քլարա այս խօսքերուն շնորհակալ կ'ըլ-
 լար . ճաշէն ետքը՝ երբ սկսաւ ճամբայ ելլելու
 պատրաստուիլ , Գեղբուտա դադրեցուց զնա .
 սկսաւ անոր առջեւ դնել այն ամեն վտանգ-
 ներն որ աւագակուտ անտառէն անցնելու ա-
 տեն դարձեալ անոր կրնար պատահիլ , ինչ-
 պէս որ առաջին անգամ պատահեցաւ : Ա'ըսէր
 թէ ճամբայներն սպառնով չեն . եւ թէ սա խոր-
 հարդը որ կուտայ՝ զինք սիրելուն համար է .
 քանզի մեծ վարանաց մէջ պիտի ըլլայ եթէ
 այն վտանգաւոր ճամբորդութիւնն ընելու թո-
 ղու . ուստի կը ստիպուէր որ , գոնէ մօրը սի-
 րոյն համար , քիչ մը ժամանակ ալ դադրի ,
 մինչեւ որ վտանգէ ազատ ընող ամեն միջոց
 մտածուի :

Սպեարը մեծ վարանման մէջ կ'երեւէր : Գեղ
 մօրդ դարձնելու խոտաացայ , ըսաւ , կենացս
 վտանգ մը հասնելը դիտնալու ալ ըլլամ , պէտք
 է որ խոտուան կատարեմ :

Գերբուռտա ասպետին ըրած որոշմանը վրայ
 զարհուրել ձեւացուց, եւ Գլարան ստիպեց որ
 ասպետն իր խոստմունքը կատարելէ ազատ ը-
 նէ: Առանց ասերախտ գտնուելու, կ'ըսէր,
 չես կրնար հաւանիլ սր կատարէ այնպիսի խոս-
 տում մը որմէ կենացը կորուստը կրնայ յառաջ
 դալ: Մեծանձն եղիր, որդեակ, քեզի ըրած
 աղաչանացս մտիկ ըրէ, կարող է Աստուած
 քեզի փոխարէնը տալ:

Գլարա միշտ աչքին առջեւն ունէր մօրը տա-
 ռապանքը. ուստի մէկ կողմանէ որդիական
 սէրը, միւս կողմանէ երախտադիտութիւնն,
 անոր սրտին սոսկալի պատերազմ մը կու տային:
 Չէր դիտէր թէ ինչ որոշում ընէ, քանզի աս-
 պետին եւ Գերբուռտային նենգաւոր խօսքերն
 անոր հաւատացուցած էին թէ փրկութեան
 պատճառն իրենք են: Աերջասպէս, Գերբու-
 տա առաջարկեց որ սպասաւորի մը ձեռքով
 մօրը լուր տրուի, եւ սլատգամաւորն աւա-
 դակներուն վտանգէն ասպահով ընելու համար,
 կ'ըսէր թէ գեղացւոյ ծպտեալ կերսլարանքովը
 սլատգամաւոր երթայ, ու մօտաւոր դղեկէ մը
 խուճ մը զինեալ մարդիկ հետ առնելով՝ այն-
 պէս Գլարային մօրը տունը հասնի:

Գլարա չէր դիտէր թէ ինչ ըսէ, ուստի մեծ
 վարանման մէջ էր, եւ կարծելով թէ արդա-

րեւ երախտագէտ ըլլալ կը պարտաւորի անոնց
որոնց իր նենգաւոր յափշտակիչներն ըլլալը
չէր գիտեր : Գերդրուտային առաջարկութեանը
հաւանութիւն տալու որոշեց , ուստի եւ մնա-
լու հաճութիւն տուաւ . միայն կ'աղաչէր որ
մօրը լուր մը հասցնելու փութան . քանզի կը
վախնար թէ այս թշուառ կնկանը կսկիծն
աւելնալով իր բացակայութեանը վրայ , որուն
պատճառը մօրը ծանօթ չէր , գուցէ անոր կե-
նացը վտանգ մը պատահի :

ԶԳլարա խարելով թէ մօրը լուր տալու հա-
մար արդէն պատգամաւոր դրկուեցաւ եւ , իբր
թէ պատգամաւորին գալուն կը սպասեն որ
անոր հանգիստ ըլլալուն լուրն առնեն , այս
միջոցին ամեն ջանք ըրին որ Գլարան զբաղե-
ցնեն : Ասպետը ցորեկուան ատեն անոր իր պա-
տերազմներուն պատահարները կը պատմէր ,
եւ իր արչաւանացը կամ Գուրնուա՝ կոչուած
խաղերուն մէջ ըրած քաջութիւններուն վրայ
կը խօսէր . նաեւ դղեկին մէջ տուած խնջոյք-
ներուն պատմութիւնը , որոնց բոլոր շրջակայ
տեղերուն ազնուականները հրաուիրուած էին :
Վերջապէս , զԳլարա կամաց կամաց զուարթա-
ցընելու եւ անոր անձկութիւնը փարատելու
կը յաջողէր : Իսկ գիշերները նուագածութեամբ
իր կիթառին ձայնովը քաղցրանուագ երգեր

նուագելով, մէկ խօսքով ամեն ջանք ընելով
 կեղծեալ պատգամաւորին ուշանալը՝ խեղճ
 աղջկանը մոռցնել տալու կ'աշխատէր: Գլարա
 երաժշտութիւնը կը սիրէր, եւ բնաւ բան մը
 զինք այնչափ չէր զուարճացներ որչափ աս-
 պետին սքանչելի կերպով կիթառ հարկանելը:
 Ինք ալ Գլարա քաղցր ձայն մը ունէր, բայց
 հօրը վիճակը չներելով որ անոր երաժշտու-
 թիւն սովրեցնէ, անոր ձայնը սուրբ տաղեր եր-
 գելու վարժեցնելով միայն շատացած էր: Աս-
 պետն աղաչեց որ երգէ, ան ալ թէպէտ ա-
 մօթխած էր, ասպետին թախանձանքէն յաղ-
 թուելով սկսաւ երգել:

Ատալսդան շատ զարմացաւ, երբ այս քաղ-
 ցրը ձայնը լսեց, եւ սկսաւ անոր քաղցրութեա-
 նը եւ կակղութեանը վրայ գովեստներ տալ.
 ձայնդ, ըսաւ, սրտառուչ է. ուստի մեղք է
 որ այսպիսի ձիրքեր առանց մշակութեան մը-
 նան. ուստի եւ սկսաւ յորդորել որ քանի մ'օր
 աւելի կենայ: Քանզի կը յուսամ թէ, կ'ըսէր,
 քիչ ատենուան մէջ կրնամ քեզի սորվրեցնել որ
 կիթառ հարկանելով երգես: Գլարա նուագարա-
 նը հարկանելու փորձ մ'ընելով, երբ տեսաւ թէ
 կը յաջողէր իր երթալն ուշացնելու հաւանեցաւ:
 Խեղճ աղջիկն առանց կասկածելու իր յափշտակ-
 չին հնարագիտութեանը տեղի կուտար, ան

ալ ուրախ կ'ըլլար տեսնելով թէ իր խորհուրդ-
 ները կը յաջողին . եւ զԳլարա արդէն իրենը
 եղած կը համարէր : Փոխանակ անպետին նեն-
 գութեանը վրայ կասկածելու, անոր մարդասի-
 րութեանը վրայ կը զարմանար, եւ իրեն ցու-
 ցըցած խնամքը կիրթ քաղաքավարութեան
 մ'արդիւնքը կը կարծէր : Իսկ Գերդրուտային
 սիրոյն վրայ այնպէս համոզուած էր, որ կը մը-
 տածէր թէ անկէ ինչպէս պիտի բաժնուի,
 քանզի կը խորհէր թէ սաստիկ կակիժ պիտի
 զգայ, եթէ իրմէ զուրկ մնայ, իրմէ զոր այն-
 չափ կը սիրէր : Երախտագիտութեան այս
 պարտքերը զԳլարա կը շփոթէին : այնպէս որ
 բաւական ժամանակ չկրցաւ իմանալ այն վատ
 մատնութիւնն որուն զոհ ըլլալու վտանգի մէջ
 էր, եթէ Աստուած անոր վրայ չհսկէր : Երբ
 իրիկուան սենեակը կը մտնէր, Տէրոջը կ'աղա-
 չէր որ պաշտպանութիւնն իւր վրայէն պակաս
 չընէ եւ ազատիչներն ալ օրհնէ : Սակայն քիչ
 քիչ Գլարա ասպետին իրեն ցուցըցած խնամք-
 ներուն վրայ կասկածել սկսաւ . եւ երբ առան-
 ձին իւր շքեղ սենեկին մէջ կը մտածէր թէ իր
 հոն դացած օրէն 'ի վեր ինչեր անցան, տա-
 րակուտանաց մէջ կ'իյնար, թէ արդեօք ար-
 դարեւ պաշտպանաց ձեռք ինկած է :

Աստի երկիւղն սկսաւ անոր սրտին մէջ տի-

րել . եւ ան ատեն իմացաւ թէ , եթէ անոնք
 իրաւ իր պաշտպաններն ըլլային , շատոնց իր
 մօրը տունը գացած պիտի ըլլար , ուստի եւ
 հասկցաւ թէ ասպետը հնարքով անոր երթալը
 կ'ուշացնէր : Աս խորհուրդներն անոր միտքը
 քոլորովին ու սաստիկ գրաւեցին այնպէս որ
 ալ որոշեց որդղեակը թողու եւ մօրը տունն եր-
 թայ : Ար գղջար թէ ինչու համար քանի մ'օր
 աւելի կենալու հաւանութիւն տուաւ , բայց այն
 բնակութենէն ազատելու ժամանակը տակաւին
 եկած չէր . կրելու դեռ ուրիշ խիստ վարձեր
 տունէր :

Գ Լ Ո Ւ Ս Գ .

Գլարա խոտոք տրչեբ հե հրե :

Թէպէտ Գլարա արդէն կասկածներ ունե,
ցաւ , բայց միշտ կը խաբուէր երբ կը տեսնէր
որ խորամանկ Գերդրուտան իրեն այնչափ սի-
րոյ նշաններ կը ցուցնէ , եւ գրեթէ ցաւ կ'ի-
մանար իր սլաշտպաններուն դէմ ունեցած
խորհուրդներուն համար , որոնք գէշ խոր-
հուրդներ կը կոչէր : Օր մը Գերդրուտա սովո-
րականէն կանուխ Գլարային սենեկին դուռը
զարնելու եկաւ , ըսելով թէ քեզի շատ մեծ ու-
րախուժիւն մը պատճառելու համար կու գամ :
Գլարա աճառարանօք դուռը բացաւ , եւ հար-
ցուց թէ ինչ է ուրախութիւնը զոր իրեն պատ-
ճառել տալ կը խոստանայ : Գերդրուտայ գոգ-
նոցին տակէն փայլուն անդամանդներով լեցուն
տուփեր հանեց , Գլարա ասոնք տեսնելով ապ-
շած մնաց . քանզի իր պարանոցէն կախուած
փոքրիկ ոսկիէ խաչէն 'ի զատ երբէք այսպիսի
գեղեցիկ գոհարեղէններ տեսած չէր : Գերդ-
րուտա ասջիւան ապշիւր զիպող ատիժ համա-

րելով սկսաւ զնա ստիպել որ սուփերուն մէջի
 եղածները փորձէ : Գլարա քաղաքավարու
 թեամբ ընդունեց . նենգաւոր Գերդրուտան
 աղջկան ըսաւ թէ այսուհետեւ այս աղամանդ
 ները քուկդ են . եւ աղաչեց որ իր կողմանէ
 իրրեւ յիշատակ դանոնք ընդունելու հաճի . Գը-
 լարա թէպէտ անպաճոյճ սնած էր , բայց դեռ
 մանուկ եւ անփորձ ըլլալով ընդունեցաւ , ա-
 ռանց խորհելու ան հետեւանքներուն վրայ ու-
 րոնց իր աս անդդուչութիւնը պատճառ կըր-
 նար ըլլալ : Հետեւեալ օրը բերին փառաւոր
 զգեստներ որոնք առջի օրուան զարդերուն
 կրնային վայելել : Գլարային զարմանքը կը
 յաճախէր , ինքզինք այսպէս զարդարուած
 տեսնելուն վրայ մեծապէս ուրախ կ'ըլ-
 լար : Մայրս արդեօք որչափ պիտի ուրախա-
 նայ , կ'ըսէր , երբ զիս այս վայելուչ զարդե-
 րով տեսնէ : Խեղճը պարզամտութեամբ իր
 առջեւը լարուած թակարթները չէր տեսներ :
 Ասպետին զարմացումն ալ շատ մեծ եղաւ ,
 երբ Գլարա այսպէս զարդարուած տեսաւ ,
 աղջկան կ'ըսէր թէ , երբէք անկէ գեղեցիկ մէ-
 կը տեսած չէ , եւ թէ անոր գեղեցկութիւ-
 նը , եւ վայելուչ կերպարանքը հիանալի են :
 ուստի սէրն աւելի բորբոքեցաւ եւ որոշեց որ
 ինչ որ ըլլայ , բնաւ զնա չթողու , քանզի Գը-

լարան միայն կորանցունելու համար կը սիրէր .
 եւ բոլոր խորհուրդներն այն վատ նպատակին
 հասնելու համար էին : Արբ այն ուրախութեան
 արբեցութիւնն անցաւ , Քլարա սթափեցաւ .
 եւ իր կասկածներն անոր մտքին մէջ աւելի
 զօրացան , այնպէս որ իր անզգուշութեանը
 վրայ դառնապէս զղջաց , եւ շուտով իրեն տըր-
 ուած հանդերձները հանեց , որոնք 'ի սկզբան
 անոր այնչափ հաճութիւն պատճառած էին ,
 որ զանոնք հազնել յանձն առած էր : Այնպէս
 վայրկեան մը իր պարտաւորութիւնները մոռ-
 ցած ըլլալուն համար ո՞րչափ կ'ամչնար : Արդ-
 ան զարդերն ետ դրկեց , քանզի անոր սոսկում
 պատճառելու սկսած էին , եւ առաջադրեց որ
 այնուհետեւ զգոյշ ըլլայ :

Ասպետը , որ դեռ այս փոփոխութեանը
 տեղեակ չէր , իր խորհուրդներուն յաջողու-
 թեանը վրայ կ'ուրախանար , եւ Քլարային հետ
 բռնած ընթացքին կը հաւնէր . բայց յանկարծ
 եկան անոր իմացնելու թէ աղջիկն ընծաները
 ետ կը դրկէ եւ կ'ըսէ թէ այսուհետեւ ասպե-
 տէն ինչ որ իրեն տրուի , չպիտի ընդունի : Աս-
 պետն առ լուրն առնելով շատ վշտացաւ . այն
 վայրկենին որ յաջողութիւն գտած կը կար-
 ծէր , տեսաւ որ ընդհակառակն իր բոլոր խոր-
 հուրդներն եղծան : Սակայն բոլորովին չյու-

սահատեցաւ, եւ որոշեց որ աս փոփոխութիւնը
 Գեորգուտային իմացնէ: Ուստի անիկա կան-
 չել տուաւ: Գեորգուտայ ասպետին քով կու-
 դայ, եւ խաբերայ մարդոց սեպհական եղող
 շողոքորթութեամբ ինք զինք ամեն հրամանին
 պատրաստ կը ցուցնէ: Ասպետն անոր կ'իմա-
 ցընէ համառօտիւ ինչ որ պատահած էր. վեր-
 շապէս միաբան սկսան խորհել թէ ինչ հնար-
 քով աղջկան դժկամակութիւնը յաղթել կա-
 րելի է:

Որոշուեցաւ որ կեդրուտա արդէն աղջկան
 տրուած ընծաները նորէն անոր զրկէ, յետոյ
 ինք անձամբ երթալով համոզէ որ զանոնք ըն-
 դունելու հաճի: Գարձեալ հասկնայ թէ ինչ
 պատճառաւ Գլարա զանոնք մերժել կ'ուզէր:
 Գլարա հաստատութեամբ կը պնդէր թէ իւր
 անպաճոյճ հանդերձներն իրեն տրուին: Գեա-
 րուտա 'ի զուր աղաչեց որ ասպետին ըրած ըն-
 ծաներն ընդունի. Գլարա միշտ դէմ կեցաւ:
 Ան ատեն խորամանկ կիներ, Գլարային ամեն
 յոյսն 'ի դերեւ հանելու համար Գլարային ծա-
 ռայող աղախինը կանչել տալով անոր ըսաւ թէ
 ասպետին հրամանն է որ Գլարային դժուժ
 հանդերձներն անոր տրուին: Սպասաւոր աղջի-
 կը պատասխան տուաւ թէ զանոնք իբրեւ ան-
 պիտան աղքատ աղջկան մը տուած էր որ իրմէ

ողորմութիւն խնդրելու եկած էր : Այս ըսելով
 Գեորգուտա կեղծեօք բարկանալով սկսաւ ա-
 ղախինը յանդիմանել թէ իրեն չվերաբերող
 բաներն ինչպէս ուրիշի տալու կը համարձակի :
 Խեղճ աղախինը որչափ կը ջանար զինք ար-
 դարացնել նոյնչափ Գեորգուտայի բարկութիւ-
 նը կը բորբոքէր մինչեւ սպառնացաւ թէ պիտի
 վանէ . յետոյ արհամարհանօք Քլարան թողուց
 ու մեկնեցաւ :

Քլարա տխուր եւ մտախորհ էր . ուստի դը-
 ղեկին մէջ իր վիճակն անտանելի էր , այն ա-
 տենէն 'ի վեր որ ասպետին իրեն վրայ ունե-
 ցած դիտաւորութիւնը հասկցաւ : Գարձեալ
 թախանձանօք խնդրեց որ մօրը տունը տարուի .
 եւ կ'ըսէր , թէ ինք այլ եւս երկար ատեն հոն
 մնայ , պատճառ պիտի ըլլայ որ մայրը հոգէն
 մեռնի : Ասպետը պատգամաւորներ զրկեց որ
 երթան նային անտառն ապահով է . անոնք ետ
 դարձան ըսելով թէ ապահով չէ , եւ թէ ամեն
 օր նոր նոր աղետալի դէպքեր կը պատահին ,
 եւ թէ քիչ մը ժամանակ ալ եթէ սպասելու
 ըլլան խոհեմութիւն ըրած կ'ըլլան : Ասպետն
 այս պատճառանքն արդէն անգամ մը գոր-
 ծածեց , եւ անոր յաջողելուն համար ալ մի
 միայն միջոցն աս էր . բայց մօտեցած էր ատե-
 նըն ուր Քլարա անոնց խաբեբայութիւնը պի-

տի հասկնար : Ուստե ասպետը տեսաւ որ յա-
 ջողելու համար անոր հետ աւելի համարձակ
 վարուիլ պէտք է : Գլարա կը տեսնէր որ աս-
 պետին վարմունքը կը սկսէր համարձակ ըլլալ ,
 եւ իրեն հետ առաջուան պէս ակնածութեամբ
 չէր խօսէր : Աերջապէս աղջկան երկիւղը կ'ա-
 ւելնար քանզի չէր գիտեր թէ ուստի օգնու-
 թիւն խնդրէ : Ասպետը ստէպ սիրոյ վրայ կը
 խօսէր եւ կ'ըսէր թէ շատ երջանիկ պիտի ըլ-
 լար եթէ անոր հետ ամուսնանալու կարող ըլ-
 լար . իսկ Գլարա որ անոր խորհուրդները իմա-
 ցած էր , անոր խօսքերուն ամենեւին հաւատք
 չէր ընծայեր : Անոր հետ վարուելու կերպե-
 րուն մէջ այնչափ քիչ յարգանք կը տեսնը-
 ւէր դէպ 'ի Գլարա , որ աղջիկը չէր կրնար
 հասկնալ թէ ասպետը զինք իրեն ամուսին ը-
 նելու գիտաւորութիւն ունի : Ասպետին եւ Ռօ-
 տոլֆին մէջ տեղը որչափ տարբերութիւն կար :
 Ասպետը զԳլար մօրմէն կը հեռացնէր եւ դը-
 ժոխային խորամանկութիւններ գործածելով
 հրապուրելու կը ջանար . ուր Բօտոլֆ , լի հը-
 լութեամբ եւ մեծարանօք , երբէք աղջիկն իր
 պարտաւորութենէն խոտորեցնել փորձած չէր :
 Երկուքին մէջ եղած տարբերութիւնը սկսաւ
 Գլարային դառնութեամբ յիշել տալ այն ուխ-
 տը զոր Սուրբ կոյսին ըրած էր թէ այլ եւս

Բօսողք չտեսնէ . հիմա սկսաւ ճանչնալ թէ Բօ-
 սողք իր սիրոյն յիրաւի արժանի էր : Բայց Գը-
 լարային կասկածելի էր ոչ միայն ասպետն, այլ
 եւ Գետրուտայ , քանզի աղջիկը հասկցաւ թէ
 աս կինն ալ զինք խաբելու կը ջանայ : Այնու-
 հետեւ զղեակն իրեն սոսկալի բանտ մ'եղաւ .
 եւ երախտագիտութեան զգացումները զոր քա-
 նի մ'օր առաջ իրեն պարտք կը համարէր, հիմա
 ատելութեան փոխուեցան այն նենգաւորնե-
 րուն զէմ որոնք զինք այսպէս չարաչար խա-
 բած էին : Սկսաւ միտքը բերել Գերդրուտային
 իրեն հետ վարուելուն բոլոր պարագաները , եւ
 բոլոր յիշածները զինք կը հաստատէին այն
 կարծեացը վրայ թէ այս կինն ալ իրեն մատ-
 նիչ է : Այսպիսի չարամիտ մարդոց մէջ գըտ-
 նըուելուն համար յուսահատած , որոշեց որ այլ
 եւս սենեկէն դուրս չելլէ , այլ հոն մնայ մին-
 չեւ որ զինք մօրը տանել ուզեն : Այսպէս տը-
 խուր խորհուրդներու մատնուած Աստուծոյ
 գիրկը կ'ապաւինէր . աղօթք կ'ընէր , եւ ա-
 ղօթքը անոր քաջալերութիւն կուտար , կ'ըզ-
 գար որ նորէն զօրութիւն կը ստանայ , ուստի
 եւ աւելի համբերութեամբ իր տխուր վիճակին
 կը հանդուրժէր :

Թէպէտ Գլարա զինք այնպէս առանձնու-
 թեան տուաւ , բայց եւ այնպէս առաւօտ մը

համարձակեցաւ պարտէզ իջնել, որ քիչ մը օդ
 առնէ : Այն ինչ վարդ մը բրցուցած էր, երբ
 տեսաւ որ դղեկին վերակացուն իրեն մօտեցաւ
 եւ վայրկեանի մը չափ հետը խօսել ուզեց :
 Այս խօսակցութեան նպատակն էր աղջկանն
 իմացնել թէ իրեն որոգայթներ լարուած են :
 Քու վիճակիդ վրայ շատ կը ցաւիմ, եւ քեզ
 ազատելու համար ամեն բան պիտի ընեմ. մի-
 այն կ'աղաչեմ որ քու իսկ օգտիդ համար մար-
 դու չըսես ինչ որ քեզի խօսեցայ, քանզի թըշ-
 նամիներու մէջ կը դտնուիս, որ զիրենք եր-
 ջանիկ պիտի համարին եթէ քեզի վնաս հաս-
 ցնելու կարող ըլլան : Ի վերջոյ ստիպեց որ
 կերդրուտային ալ վստահ չըլլայ. խնացուց թէ
 այն կինն ասպետին մօրաքոյրը չէ, այլ խա-
 բերայ մը որ արծաթի համար միայն ասպետին
 կը ծառայէ : Գլարա աս կարեկից մարդէն բաժ-
 նուելուն պէս, իր սենեակը գնաց եւ մինչեւ
 ասաւօտ արտասուելէ շղադրեցաւ, քանզի
 սուկալով տեսաւ թէ իր կասկածները դժբախ-
 տարար ճշմարտութիւն են : Ազատելու համար
 շատ կերպեր կը մտածէր, վերջապէս ամբողջ
 գիշեր մը մեծ տառապանօք անքուն անցնելէ
 ետքը, խորհեցաւ որ ամենէն լաւ կերպն՝ ա-
 ռանց մէկու մը խնացնելու թողուլ երթալն է :
 Արդ երբ վար իջնելու կը պատրաստուէր պա-

տուհանէն տեսաւ որ դղեկին գաւիթը քանի
 ժը մարդ կը մտնէ, եւ ճանչցաւ թէ զինք յա-
 փշտակող մարդիկն են: Աս տեսնելով յետին
 աստիճան սոսկաց: Ի՞նչ կրնար ընել, կամ ի՞նչ
 պիտի ըլլար. այն մարդիկը զինք տակաւին
 հալածելով կու գային: Սրտին տազնապն ան-
 հնարին էր՝ ալ չէր գիտեր թէ ինչ հնարք
 գտնէ: Փախչել այլ եւս չէր կրնար, քանի որ
 դղեկին մէջ ամեն մարդ ոտքի վրայ էր, եւ
 փախչիլն անշուշտ պիտի տեսնուէր: Եւր այս-
 պիտի խորհուրդներով կը տառապէր, յան-
 կարծ տապետը ներս մտաւ: Գլարա սաստիկ
 զայրացաւ, քանզի ասպետին աս յանդգնու-
 թիւնը Գլարային համար նոր եւ անլուր էր,
 Ուստի ասպետին ըսաւ: Ասպետ, անմե-
 ղութեան ապաստանարանը պղծելու ինչպէս
 կը համարձակիս. կը կարծես թէ ՚ի սպառ քու
 իշխանութեանդ տակն եմ. հիւրնկալութեան
 իրաւունքովը կը զեղծանիս: Այսպիսի արհա-
 մարհանացդ արժանի ըլլալու համար ինչ ըրած
 եմ: Աս վերջի գործդ՝ քու ինծի հետ մինչեւ
 հիմա վարուելուդ նպատակը յայտնի կ'ընէ,
 եւ կը տեսնեմ թէ եթէ հոս մնամ, առաքինու-
 թիւնս մեծ վտանգներու նշաւակ պիտի ըլլայ.
 Բայց բոլոր վատահուժիւնս Աստուծոյ վրայ դը-
 րած եմ. ան իմ վրաս կը հսկէ. եւ զիս չի լը-

քաներ : Ինչու համար զիս մօրմէս յափշտա-
 կեցիր , ինչ պատճառաւ անիկա իր զաւկէն զըր-
 կեցիր . ես անոր քով երջանիկ կ'ապրէի , եւ
 դու անոր խանդաղատանքէն զիս յափշտակե-
 ցիր այս դղեկին մէջ բանտարկելու համար ուր
 քու թշնամանացդ նշաւակ եմ : Ասպետ , քու
 վարմունքդ օրինաւոր աղնուականի մը վայե-
 լուչ վարմունքէն օտար է . քեզի եկուր . խղճ-
 մտանքդ քեզ չի՞ յանդիմաներ : Ո՛հ , աղնուա-
 գոյն զգացումներու դարձիր , հաւատա որ
 մտքիս մէջ քու ստրջանացդ յիշատակը միայն
 պիտի մնայ : Եթէ այս վայրկենիս մայրս հոս
 մօտ ըլլար , ինչ պիտի ըսէր . որչափ պիտի
 կշտամբէր զքեզ որ զինք զրկեցիր իր զաւկէն
 որ անոր ծերութեանը նեցուկ ու մխիթարու-
 թիւն էր : Այսպիսի ատելի գործի մը համար
 ինչպէս կարող պիտի ըլլայիր զքեզ արդարացը-
 նել . աս գործը քեզի երբէք կրնայ ներուիլ :
 Ո՛վ մայր իմ , էրբ քեզ նորէն պիտի տեսնեմ ,
 էրբ հանդարտութեամբ քու առաջիկայութիւնդ
 պիտի վայելեմ . բոլորտիքս եղող ամեն բան
 զիս կը մատնէ , ու միայն իմ դժբախտութիւնս
 կ'ուզէ . դու միայն , ո՛վ գորովագութ մայր ,
 կը սիրես քու զաւակդ , եւ անտարակոյս հի-
 մա աղջկանդ կորստեանը վրայ դառն արտա-
 սուք կը թափես . բայց շեւ զիտեր թէ աղ-

ջիկդ ինչ աստիճան ներդրութեան մէջ է . ո՞վ
 պիտի կրնայ քեզի իմացնել թէ անոր որչափ
 տառապանք կը տրուի, թերեւս տակաւին չես
 գիտեր թէ ինչ եղած է . եւ թէ արդեօք անոր
 յաւիշտակիչները յաւիտեան պիտի գրկեն ըզ-
 նա քու քովդ ըլլալու երջանկութենէն : Գլարա
 Ստալսդանին դառնալով, Սսպետ, ըսաւ,
 տակաւին այս սենեկիս մէջ կենալու ինչպէս
 կը համարձակիս . յուսահատութիւնս կը տես-
 նես, եւ չես գտներ այսպիսի խորին վիշտ մը
 հանդարտեցնելու համար սրտիդ մէջ մխիթա-
 րական խօսքեր : Ս. յդպէս չարաչար վարուելուդ
 ինչպէս չես զղջար . դնա, քաշուէ, գիս ա-
 ռանձին թող որ տառապանքս փարատեմ,
 քանզի քու առաջիկայութիւնդ իմ վիշտերս
 կ'աւելցնէ :

Գլարա այս խօսքերն ասպետին ըսած ատե-
 նը, ասպետը ոտքի վրայ կայնած լռութեամբ
 անոր կը նայէր, եւ այնպէս կը թուէր թէ Գը-
 լարային համոզումը փոխելու համար հնարքներ
 կը փորձէ :

Երբ Գլարա խօսելէ դադրեցաւ, ասպետն
 անոր մօտենալով այս խօսքերն ըսաւ, իմ դի-
 տաւորութեանցս անկեղծութեանը վրայ քեզի
 ո՞վ կրցաւ կասկածել սալ . ես քեզի համար
 միշտ այն նկատումներն ունեցայ ինչ որ վա-

յեւջութիւնն ու քու առաքինութիւնդ կը պա-
 հանջեն . ճշմարիտ է թէ քեզ իմ քովս պա-
 հելու համար շատ հնարքներ գործածեցի բայց
 հաւատա որ քու վրադ ունեցած սիրոյս հա-
 մար էր : Քեզ տեսնելուս պէս , սիրեցի . եւ
 քեզ իմ քովս հաստատելու համար ինչ հնարք
 որ կարող էի գործածել գործածեցի : Իմ դի-
 տաւորութիւններս արդէն հասկցած ես , շատ
 անգամ քեզի ըսած եմ թէ որչափ երջանիկ
 պիտի ըլլամ եթէ ինձի ամուսին ըլլալու հա-
 ւանիս . եւ դու զիս միշտ մերժեցիր . ուստի
 մտած է , գեղեցիկդ Գլարա , այն երջանիկ վի-
 ճակը զոր պիտի վայելէիր : Բոլոր ստացուածս
 եւ զիս ոտուրներուդ առջեւ կը դնեմ . իմ բո-
 լոր ունեցածս քուկդ պիտի ըլլան , եթէ զիս
 քեզի ամուսին ընդունելու հաճիս . փոխանակ
 այս թշուառութեան որուն մէջ միշտ ապրած
 ես , փոխանակ այդպէս հեքութեամբ ապրե-
 լու , գեղխութեան եւ ընչաւետութեան մէջ
 պիտի ըլլաս : Պալատ մը գեղեցկացնելու համար
 ծնած ես . քու վայելչութիւնդ , քու խելքդ ,
 վերջապէս քու վրադ ամեն բան միթէ ամե-
 նէն բարձր աստիճանի արժանի չէ . զիս մի
 մերժեր , ո՛վ Գլարա , իմ այս վշտիս կարեկից
 եղիր : Եթէ գիտնայիր թէ քու առաջիկայու-
 թիւնդ ինձի որչափ հարկաւոր է , եթէ գիտ-

նայիր քեզ որչափ կը սիրեմ, անշուշտ իմ վըշտացրու պիտի գթայիր: Ուրեմն աղէկ մտածէ եթէ իմ առաջարկութիւններս ընդունիս, պիտի ըլլաս թագուհի այս դղեկին մէջ, որուն վրայ քանի մը օր առաջ այնպէս կը զարմանայիր: Այս ընդարձակ կանանչագեղ անտառները եւ բոլոր մարգագետիններն որոնք անտառներուն բոլորտիքն են, իմ ստացուածս են: Այսպիսի ընչաւէտ ապագայ մը ոչ ասլաքէն քու այժմու աղքատութենէդ աւելի է: Ա՛ղաչեմ, պատասխան տուր, լռութեամբ զիս մի այսպէս յուսահատեցներ:

Ինչ որ ինձի կ'առաջարկես, ըսաւ Գլարայ, փառասէր անձ մը կրնար թերեւս հրապարակ բայց ես, որ միշտ պարզութեան մէջ սնած եմ, ես որ այն խոնարհ եւ աշխատաղի կեանքիս մէջ այնչափ ուրախութիւն գտած եմ, ինչու համար զայն ամօթալի վատանուն կեանքի մը հետ փոխել ուզեմ: Ա՛յտ անուն մը ժառանգելու համար ինչու հաճիմ իմ յարգելի մայրս թողուլ: Ո՛չ, կը մերժեմ քու առաջարկութիւններդ որ թէպէտ ինձ փորձ չեն, բայց զիս կը վիրաւորեն: Ատոնք զիս իմ առաջադրութենէս դրդուեցնելու բաւական չեն: Ես իմ թշուառութիւնս կը սիրեմ, քանզի զիս իմ անմեղութեանս մէջ կը թողու. կրօնքս ան-

տրտուենջ համբերել կուտայ այն ամենայն չը-
 քաւորութեանց որոնք այժմու վիճակիս մէջ
 կրել ինծի հարկ է . քու խօսքերդ իմ որոշու-
 մըս ոչ միայն չի խախտեր, այլ զիս առաքինու-
 թեան համբուն մէջ աւելի պնդով կը հաստա-
 տէ : Աստուած իմ, գոչեց, ինծի քաջալերու-
 թիւն տուր . եթէ քու պաշտպանութենէդ օգ-
 նութիւն գտնեմ, անշուշտ պիտի պրծիմ այն
 որոգայթներէն որոնք ինծի պէս անսիրձ աղջ-
 կան մը լարել կ'ուզուի : Ասպէտ, կը յուսամ
 թէ պիտի գայ ժամանակ ուր դէպ իս այդպէս
 վարուելուդ համար պիտի ամչնաս : Արդեօք
 այն ժամանակը պիտի ուշանայ . չեմ գիտեր .
 բայց գիտցիր որ քու կողմանէդ եղող ամեն
 նոր փորձերն անյաջող պիտի ըլլան միւսնե-
 րուն պէս : Որչափ դուն իմ առաջադրութեանս
 յաղթել ուզես, այնչափ ես ընդդիմութիւն
 ընելու յարգը պիտի ճանչնամ : Գուցէ կը զար-
 մանաս թէ ինծի պէս խեղճ աղջիկ մը ինչպէս
 այս մաքառման դէմ կը դնէ : Քաջ գիտցիր,
 որ կրօնքը հարստահարելոց ուժն է . եւ անոնք
 որ անոր խոստումներուն կը հաւատան, մո-
 լութեան ամօթալի փորձերուն առջեւ չեն տը-
 կարանար : Ինչպէս կրնաս պահանջել որ հա-
 ւատամ թէ քու դիտաւորութիւններդ մաքուր
 եւ պարկեշտ են, քանի որ ինծի հետ այսպէս

կը վարուիս : Պէ՞տք էր որ զիս մօրմէս զատէ-
 իր որպէս զի քեզի ամուսին ըլլալու հաւատամ .
 ո՛չ , անտարակոյս : Պատուաւոր մարդ մը այս-
 պէս չի վարուիր . դուն որ հարուստ ասպետ
 մ'ես , խեղճ աղջկան մ'ամուսին ըլլալու չես
 կրնար յանձն առնուլ . այլ կարծեցիր թէ աշ-
 խարհիս իրացն անփորձ աղջիկ մ'ըլլալուս հա-
 մար , այս խորհրդածուծիւնները չպիտի կըր-
 նամ ընել : Բայց սխալեցար , ասպետ , մայրս
 ինձի արդէն սորվեցուցած է թէ անկեղծ խո-
 թին սիրով սիրող մը ինչպէս կը վարուի . ինձի
 ստէպ ըսած է շվատահիլ ան մարդոց որոնք
 չեն գիտեր յարգել ան՝ զոր խանդաղատանօք
 կը սիրեն : Քու վարմունքէդ շուտով հասկցայ
 թէ դիտաւորութիւններդ առաքինութեան օ-
 թինացը հակառակ են . եւ այն ատեն իմ վի-
 ճակիս բոլոր ծանրութիւնն իմացայ . այն ատեն
 հասկցայ թէ ինձի պիտոյ են կրօնքին տուած
 զօրութիւնն ու մօրս խրատներուն յիշատակը ,
 որպէս զի գիտնամ թէ քու հրապուրանացդ
 դէմ դնելու պարտաւոր եմ : Աւելի հաւանա-
 կան է թէ զիս հալածելէ ձանձրանամ քան թէ
 զիս հրապուրելու կարող ըլլաս :

Այս խօսքերն ասպետն այնպէս զայրացու-
 ցին , որ բոլորովին ցասմամբ բորբոքեցաւ , մա-
 նաւանդ որ 'ի բնէ բարկացուտ էր . Գլարային
 ընդդիմութիւնն անոր սրտին մէջ վրէժ խնդ-

րելու ոաստիկ յօժարութիւն մը յորդորեց :
 Ասպետն իր կամացը դէմ արգելքներ տեսնե-
 լով, գրգռուեցաւ եւ այս գրգռութիւնն անոր
 անասնային կիրքն աւելի վտանգաւոր ըրաւ,
 քանզի սրտին զայրոյթէն կրնար յետին ծայրի
 միջոցներու ձեռներէց ըլլալ: Արդարեւ անոր
 կատաղութիւնն այլ եւս չափ չէր գիտեր. ա-
 նոր նորանչան կը թուէր թէ ինչպէս այն աս-
 տիճան հաստատութեամբ իրեն հակառակելու
 համարձակող մը կը գտնուի. իրեն՝ բերնէն ե-
 լած առաջին խօսքին՝ իսկոյն հնազանդութիւն
 մատուցուիլը տեսնել միայն սովոր էր: Ուստի
 Գլարա սրտմտութեամբ թողուց եւ մեկնեցաւ,
 ըսելով թէ գիտէ ինչ կերպով կարող է զնա
 բռնադատել որ իր կամացը գիջանի:

Գլարա, առանձին մնալով, երկար ա-
 տեն խորին վհատութեան մէջ ընկղմած մնաց :
 Տառասպանքն այնչափ ուժգին էր որ իրեն կը
 թուէր թէ կեանքն իրմէ կը բաժնուի: Այնու-
 հետեւ ալ սենեկէն դուրս ելլել չուզեց. կերա-
 կուրը բերուեցաւ, բայց ճաշակել չուզեց :
 Կեանքէն զզուած էր, քանզի իր աս կացու-
 թեանը մէջ թշնամիներէ անդադար պաշար-
 ուած, հանասլազորդ հալածանաց նշաւակ ե-
 լած էր. արդարեւ անոնց հետ մաքառելու բա-
 ւական քաջակերութիւն կը զգար, բայց չէր

գիտեր թէ այս մաքառումն ինչ վախճան կամ
ինչ ելք պիտի ունենար :

Արդ Քերդրուտա անոր այցելութեան եկաւ ,
եւ ասպետին ունեցած տրամութիւնն անոր ի-
մացուց . եւ տեղեկացուց այն վտանգներուն ու-
րոնց զինք նշաւակ պիտի ընէր , եթէ այսպէս
անոր իղձերուն դէմ կենար : Քերդրուտա աղ-
ջրկան կ'ըսէր . Գու օգտիդ համար կը ջանամ
քեզ ստիպել որ ասպետը յուսահատեցնելու
չյամառիս . սրտամտութիւնն աւելնալով , կըր-
նայ քեզի սոսկալի տանջանքներ կրել տալ , որ-
պէս զի քեզի իրեն անսալու զիջանել տայ :
Ընդդիմութենէ քեզի ինչ օգուտ կրնայ ըլ-
լալ , քանի որ անոր իշխանութեանը տակն ես ,
եւ անկէ պրծել չես կրնար : Ան սովոր է տես-
նել որ ամեն բան իր առջեւը կը խոնարհի , քու
ընդդիմութիւնդ , փոխանակ զնա մեղմացնե-
լու , ինչպէս որ դուն կը յուսաս , անոր կատա-
ղութիւնը մանաւանդ պիտի աւելցնէ : Իմ խը-
րատներուս անաս , ասպա թէ ոչ վախցիր անոր
վրէժխնդրութեան արդիւնքէն . Վարա ան-
դըրդուելի մնաց . արդէն իր որոշումն ըրած
էր , մահն անպատուութենէ աւելի կ'ընտրէր :

Բոլոր այդ խօսքերդ , ըսաւ Քերդրուտային ,
փոխանակ զիս համողելու որ ձեզի զիջանիմ ,
մոլութիւնն ինձի աւելի ատելի կ'երեւցնեն ,
Հասակիդ նայելով , քէնէ աւելի իմաստութիւն

կը պահանջուի . ուստի եւ պարտէիր ինծի բարի
 խրատներ տալ , հիմա ինծի այսպիսի խօսքեր
 ընելու ինչպէս չամչցար : Նշան է թէ պարկեշտ
 եւ առաքինի կենաց երջանկութիւնը բնաւ
 չես գիտեր : Աին մը զոր ես մօրս տեղ դնել
 փափաքելու էի , զիս մոլորցնել եւ կորսնցնել
 կը խնդրէ . այսպիսի խօսքեր աւելի ատե-
 լի կ'երեւին քու բերանդ քան ասպետին բե-
 րանը . ուստի զարմանք չէ որ ասպետն այսպի-
 սի առաջնորդ ունենալով , ինծի հետ այն կեր-
 պով վարուեցաւ : Գնա ուրեմն , զիս առանձին
 թող , քանզի քու խօսքերդ իմ խորհուրդներս
 կը պղծեն : Աստուած տար թէ որ մը զգաս-
 տանայիր , եւ Աստուծոյ շնորհօքը արժանի
 ըլլայիր ընդունելու այն ներումը զոր այդ վա-
 րուքդ կորսնցուցած ես : Գերդրուտա , փո-
 խանակ համոզուելու եւ ատրջանալու առաւել
 եւս կատարած՝ մեծամեծ սպառնալիքներ ընե-
 լով դուրս ելաւ . երդուաւ Գլարային թէ ա-
 նոր այնչափ հակառակ կենալուն վրէժը խնդ-
 րելու պիտի ջանայ , եւ թէ աս յամառութիւնն
 իրեն զարմանալի կը թուի : Արդարեւ այս զեղծ
 կիներ , երջանկութիւնը մոլութեան մէջ միայն
 կը կարծէր . Գլարային սքանչելի վարքն անոր
 փոխանակ խղճմտանքի գալու պատճառ ըլ-
 լալու , մանաւանդ կատարութիւնն ու դժկամա-
 կութիւնը գրգռեց :

Գ Լ Ո Ւ Խ Գ .

Գլխարային աղօթքը է — ասպետին դարձը :

Գերդրուտա մեկնելէն ետքը , Գլխարա դարձ-
եալ խորհելով թէ զինք պաշարող մարդոց չար
կամացը մատնուած է , շատ անհանգիստ ե-
ղաւ . ասպետին ու Գերդրուտային դէմ ցու-
ցրցած արիութիւնը զինք այնպէս յոգնեցուց
որ անոնց մեկնելէն ետքը , իսպառ անզօր եւ
լքեալ մնաց : Իր թշնամիներուն զինք այնպէս
պնդութեամբ հալածելը՝ իւր ասպահովութեանը
համար չարագուշակ նշան կը թուէր : Նոյն վայր-
կենին կեանքն անոր որչափ դաժան եւ մահը
քանիքաղցը կը թուէր . կը կարծէր թէ ամեն
բան զինք թողած լքած է , եւ մտալուտ չարի-
քէն պրծելու հնարք մը բնաւ չէր տեսներ . միշտ
զգուշութեամբ կը դիտուէր եւ մօրն իմացը-
նելուն ամենեւին հնարը չկար : Արչափ խիստ
փորձ մըն էր այս անոր անփորձ մանկութեանը .
այնպիսի դժուարին ժամանակներու մէջ մա-
նաւանդ մօրը իրեն տուած իմաստուն խրատ-
ները պէտք էր յիշել , եւ հարկաւոր զօրու-

Թիւնը ստանալ որպէս զի այնչափ խիստ փոր-
 ձերուն համբերելու կարող ըլլար : Բայց վտան-
 քըն այնպէս մօտ էր որ արդէն կը կարծէր
 թէ իրեն համար այլ եւս յոյս չկայ տեսնելու
 ան՝ որ իրեն 'ի մանկութենէ հետէ առաջնորդ
 եղած էր, ոչ ալ ըսելու զինք համբերութեան
 յորդորող այն սիրելի ձայնը : Ո՛չ բարի մայր,
 կ'ըսէր, հէք լքեալ աղջիկը, երանի՛ թէ քովս
 ըլլայիր ու իմ այսչափ վշտերով եւ հալածում-
 ներով վհատեալ սրտիս քաջալերութիւն տա-
 յիր. քենէ հեռու ըլլալ ինծի մահ է. եւ քեզ
 տեսնելու այլ եւս յոյս չունիմ : Քեզ տեսնելու
 յոյսն որ զիս մինչեւ ցայսօր այս ամեն վշտաց
 տանելու ինծի ուժ տուաւ, կը թողու հիմա
 որ տեսնեմ թէ ինծի համար այլ եւս փրկու-
 թիւն չկայ : Գու, թշուառ աղջկանդ համար
 կուլաս եւ կ'ողբաս եւ թերեւս մեռած կը կար-
 ծես, Աստուած տար որ մեռնէր. այն ատեն
 ամեն վիշտերը պիտի վերջանային, ալ կաս-
 կածելու բան մը չպիտի ունենար : Այսպէս
 տառապանօք յուզեալ գիշեր մ'անցուց, քան-
 զի չէր գիտեր թէ իր հալածիչներն իրեն ընդ-
 դիմութեանը յաղթելու համար ինչ փորձերու
 պիտի յանդգնէին : Թէպէտ ինք միտքը դրած
 էր որ մահն անպատուութենէ աւելի ընտրէ,
 բայց եւ այնպէս փախչելու հնարք մը կը մը-

տածէր , ուստի մտադրութեամբ ելաւ քննեց .
 քանզի մինչեւ այն օրը խուցին ամեն կողմն
 աղէկ դիտած չէր . տեսաւ որ պատերէն մէկը
 գաղտնի դուռ մ'ունի , որ որմերը զարդարող
 օթոցին տակ ծածկուած էր , զայն բանալու
 ջանաց եւ երկայն ատեն աշխատելէ ետքը տե-
 սաւ որ դրանք փականքին վրայ կոծակ մը կայ
 այնպէս փոքր որ հագիւ կը նշմարուէր . մա-
 տովը կոծակը հրելուն պէս՝ դուռը բացուեցաւ ,
 եւ երկիւղիւ խառն ուրախութեամբ մը սկսաւ
 յառաջ երթալ մութ եւ նեղ սրահէն ուր բաց-
 ուած դուռը կը հանէր . եւ մանուածոյ սան-
 դղի մը գլուխն եկաւ : Մանդուղէն իջնելով՝
 տեսաւ որ ընդարձակ գետնափորի մը մէջ է :
 Քէպէտ գիշեր էր , ինք ալ մինակ . ամենեւին
 չսոսկաց , խորհեցաւ թէ ազատութիւնն իր
 քաջալերութենէն կախում ունի . ուստի ճամ-
 բան յառաջ տանելու շղանդաղեցաւ : Գետնա-
 փորը , ինչպէս ըսինք , շատ ընդարձակ էր ,
 եւ բաւական ժամանակ տեւեց մինչեւ որ Գը-
 լարա հասաւ դրան մ'առջեւ որ գետնափորին
 վարի ծայրն էր : Դուռը բացաւ ու մատուռ
 մը տեսնելով աւելի ոգի առաւ , քանզի խոր-
 հեցաւ թէ մատուռ մը ամայի չի կրնար ըլլալ .
 ուստի հարկաւ հոն յաճախողներ պիտի գըրո-
 նուին : Մատրանը մէջ կանթեղ մը կախուած

ու մոմեր կը վառէին . Աստուածածնայ պատկերի մ'առջեւն ալ , քանզի մասուռը սուրբ Աոյսին նուիրեալ կը թուէր , նոր քաղուած ծաղիկներ դրուած էին : Գլարա սկսաւ մտածել թէ չի կրնար ըլլալ որ այն սուրբ տեղն իւր հալածիչներն այնպէս զարդարած ըլլան . ուստի մասուռն այնպէս գեղեցիկ ընելու փոյթը հարկաւ անմեղ ձեռաց գործ է : Այս մտածութիւնը եւ Աստուածածնայ առաջիկայութիւնը որուն միշտ առանձին բարեպաշտութիւն մ'ունեցած էր , Գլարային հոգւոյն կատարեալ հանդարտութիւն մը տուին . եւ իսկոյն ըսկըսաւ յուսահատութեան մէջ ինկած եւ Աստուծոյ բարութիւնը մոռցած ըլլալուն համար , ինք իրեն մեղադիր ըլլալ : Սեղանին առջեւ ծնկան վրայ գալով , բարեպաշտ եւ երախտապարտ հոգւով մը սուրբ Աոյսին հետեւեալ աղօթքն ըրաւ :

Սուրբ կոյս , ահա քու առջիդ ծնկան վրայ գալով , քեզի կը պաղատիմ որ սիրելի որդւոյդ քով ինձի համար հզօր բարեխօս ըլլաս : Ո՛վ դու , կոյսերուն անարատը , գթա ինձ , զիս փրկէ , իմ առաքինութիւնս հոս մեծամեծ վրտանգներու մէջ կը գտնուի . դու միայն կարողես զիս խլել այն չարիքներէն որ ինձի համար պատրաստուած են , եթէ այս բնակարան

նին մէջ մնամ : Գիտես թէ իմ եռանդս քեզի
 համար միշտ որչափ ջերմ եւ սաստիկ եղած է .
 այս նեղութեան մէջ զիս մի լքաներ . Սուրբ
 կոյս , ես քու պաշտպանութեանդ վրայ քիչ մը
 թերահաւատ գտնուեցայ , ո՛հ , քանի՛ թշուառ
 եմ , բայց ինծի ներէ : Հիմայ քու սեղանիդ առ-
 ջեւ ծնկան վրայ եկած եմ , հիմա որ կը տես-
 նեմ թէ քու գթած նայուածքդ ինծի պէս խեղճ
 եւ տկար արարածի մը բարութեամբ կը խո-
 նարհի , կը զգամ որ քաջալերութիւնս կը նո-
 րոգուի , եւ յոյսս նոր զօրութիւն կ'առնէ : Ա-
 հա արդէն քու պաշտպանութեանդ մէկ ար-
 դիւնքն է որ ես հիմայ այս սուրբ տեղը կը
 գտնուիմ : Զիս հոս բերելով ինծի յիշել կու-
 տաս թէ հզօր Աստուած մը կայ , ո՛վ որ եռան-
 դեամբ եւ վստահութեամբ անոր կը դիմէ , չի
 թողուիր ու լքուիր : Իմ թշուառ մօրս վրայ գը-
 թա , զաւակն իրեն դարձուր : Գու որ քու որ-
 գւոյդ համար այնչափ վիշտեր կրեցիր , հիմայ
 անոր օգնէ , վշտահար սիրտը մխիթարէ :

« Անարատ կոյս , վրաս հսկէ , այնպէս ըրէ որ
 միշտ քու պաշտպանութեանդ արժանի գտնը-
 ուիմ . զիս յափշտակողին ինծի ըրածներուն
 համար զղջման պարպեւը շնորհէ . այնպէս ըրէ
 որ անոր սիրտը կակղանայ , եւ դէպ 'ի լաւագոյն
 զգացումներու դառնայ : Աեանքս միշտ մաքուր

եւ անմեղ եղաւ . զայն ահա քեզի կը նուիրեմ . քեզ օրհնելէ եւ քու գովեստներդ երգելէ չպիտի դադրիմ . եթէ հարկ է , հոս կը նորոգեմ այն խոստումն ալ զոր մօրս ըրած եմ թէ այլ եւս Տօտուֆ չտեսնեմ : Այս դղելէն դուրս ելլելուս պէս քօղս պիտի առնեմ , եւ տիրոջը հարան ըլլամ : Քու բոլոր երախտեացդ փոխարէն անկեղծ սրտի մը իղձերն ընդունէ : Ձիս ժիր եւ քաջ ըրէ , որ հնազանդութեամբ տոկամ այն փորձերուն զոր տակաւին պիտի կրեմ : Գթութեան աչօք ինծի նայէ , ո՛վ կոյսերուն ամենէն սուրբը , իղձերս ընդունէ : Ինծի համար Աստուծոյ քով բարեխօս եղիր » :

Աղօթքը լմանալուն պէս՝ սրտին մէջ հանդարտութիւն մը զգաց եւ յուսալով թէ արագ ազատութիւն պիտի գտնէ , Աստուծոյ շնորհակալ եղաւ որ իրեն մխիթարութիւն շնորհելով՝ խռովեալ սիրտը հանդարտեցուց : Միտքը դրաւ որ մատրանը մէջ մնայ եւ ալ դղեակը չերթայ : Աւելի կ'ընտրէր այն տեղ մեռնիլ քան թէ առիթ ունենալ տեսնելու այնպիսի մարդիկ՝ որոնք իրեն չարիք կ'ուզեն : Այս Սուրբ տեղը լուսաւորող մոմերը եւ կանթեղը հետ զհետէ մարեցան , եւ Գլարա խաւարին մթութեան մը մէջ մնաց : Բայց սեղանին մօտ ըլլալով՝ իրեն այնպէս կը թուէր թէ կասկածելու

բան մը չկայ . վերջապէս առաւօտ եղաւ : Քիչ
մը ետքը մատրանը զանգակը զարնուիլը լսեց ,
չատ չանցաւ ծեր վերակացուն ալ եկաւ :

Գլարայի ուրախութիւնը մեծ եղաւ , երբ
տեսաւ որ դղեկին վերակացուն է , որ արդէն
իրեն իմացուցած էր թէ վտանգի մէջ կը գըտ-
նուի : Ուստի մատրանը մէջ նայն մարդուն հան-
դիպիլը՝ յաջող նշան համարեցաւ :

Թշուառ աղջիկ , ըսաւ վերակացուն , ինչ-
պէս կարող եղար մինչեւ հոս գալ :

Գլարա սկսաւ պատմել թէ հոն ինչպէս
եկաւ , եւ թէ որչափ մխիթարուեցաւ : Սուրբ
կոյսին աղօթք ըրի որ զիս տակաւին հալա-
ծող թշնամիներու ձեռքէն ազատելու միջոց-
ներն ինծի շնորհէ , եւ արդէն վհատեալ հոգիս
հանդարտութիւն գտաւ . քու անակնկալ ա-
ռաջիկայութիւնդ մխիթարութիւնս կատարեալ
կ'ընէ , քանզի դու ինծի բարեկամ ես . դու
որ դղեկին մէջ մնալուն վտանգներն ինծի ի-
մացուցիր , կը յուսամ թէ զիս այսուհետեւ չի
պիտի լքանես , հարկաւոր միջոցներն ինծի պիտի
հայթայթես որպէս զի յափշտակիչներու ձեռ-
քէն պրծելու կարող ըլլամ . զիս մօրս պիտի
դարձնես , եւ այն ատեն երկուքս ալ չպիտի
դադրինք քեզի համար միշտ Աստուծմէ խնդ-
րելու որ քեզ երջանիկ ընէ ինչպէս որ ար-

ժանի ես : Մեր երախտապարտութիւնն այս
մեծ բարերարութեան համար յաւիտենական
պիտի ըլլայ :

Գուն , ըսաւ վերակացուն , այսուհետեւ ալ
իմ օգնութեանս կարօտ չես . Աստուած , զոր
այնչափ եռանդեամբ օգնութեան կը կանչէիր ,
աղօթքդ լսեց : Ասպետը զղջման եկաւ , հիմա
քեզի հետ այնպէս գէշ վարուելուն վրայ կա-
մչնայ , քեզ այնչափ նեղելուն համար խիղճ ը-
րաւ , եւ եթէ կարելի է , քեզի ըրած վնասնե-
րուն հատուցում ընելու պատրաստ է : Ինձի
յանձնեց որ քեզի իմացնեմ թէ քեզ կարելի
եղածին չափ շուտով մօրդ դարձնելու յօժար
է : Իր վարմունքը հիմա իրեն այնչափ ատելի
կ'երեւի որ այս աւետիար քեզի անձամբ ի-
մացնելու չհամարձակեցաւ , վախճալով թէ
գուցէ իր առաջիկայութիւնը քու երջանկու-
թիւնդ վրդովէ :

Այլ եւս չպիտի տեսնես նենգաւոր Գերդ-
րուտան . ասպետն աս անզգամ կնոջ քեզի
դէմ տուած այնչափ չար խորհուրդներն անոր
երեսը տալով վռնտեց , ինչպէս որ արժանի
էր . մինչեւ անգամ ժամանակ չտուաւ անոր
որ քենէ ներում խնդրելու գայ . քանզի գի-
տէր թէ ան անզգամը տեսնել անգամ քեզի
ատելի է :

Ասպետին բարեկամներէն երկու անձ՝ որ ըստէս անոր բարի խորհուրդներ կուտային եւ միշտ կը մերժուէին, անոր այս բարի որոշումն ըրած ատենը եկան, եւ զնա իւր առաջադրութեանը մէջ հաստատեցին, եւ 'ի միասին գացին խորհելու թէ ինչ կերպով քեզ ասպետի մօրդ կրնան դրկել: Բայց մինչեւ երթալու ատենդ, թող աղջիկս քեզի ծառայէ, եւ այն միայն քու պիտոյքներդ հոգայ:

Գլարա չէր գիտեր թէ իր ուրախութիւնը եւ երախտագիտութիւնը անոր ինչ խօսքերով յայտնէ. արդարեւ, ինչպէս կրնար ակնկալութիւն ունենալ թէ այնչափ անցքեր անցնելէ ետքն իրեն այնպէս արագ ազատութիւն պիտի շնորհուէր: Բայց այս վայրկենին աչուրներն Աստուածածնայ պատկերին դարձուց որ իր դիմացն էր, եւ իսկոյն խոստովանեցաւ թէ այս փոփոխութիւնն անոր հզօր բարեխօսութեանն արդիւնքն էր իր սիրելի որդւոյն քով: Ուստի նորէն ծնկան վրայ գալով գոչեց. Սուրբ կոյս, դու զիս ազատեցիր. դու գթացիր իմ եւ իմ հէք մօրս տառապանացը. օրհնեալ ըլլաս, այսուհետեւ իմ կեանքս քեզի նըւիրուած է, քեզի պարտական եղած երախտագիտութիւնս եւ սէրս երբէք չպիտի մոռնամ: Մոռցար, Տիրամայր, թէ չափազանց յուսահատ

տութեան մը մէջ՝ քու պաշտպանութենէդ
երկմտեցայ, եւ միայն քու սեղանիդ առջեւ
ըրած աղօթքս յիշեցիր, քեզի համար ունեցած
ջերմեռանդութիւնս այնչափ է որ ալ չի կըր-
նար աճիլ, սակայն երբէք պիտի չնուագի:

Այս աղօթքը լմնալուն պէս՝ զուարթու-
թեամբ ելաւ մտածելով թէ շուտով իր սիրելի
մայրը պիտի տեսնէ. երբ յանկարծ տեսաւ որ
համեստ կերպարանքով եւ շատ գեղեցիկ աղ-
ջիկ մը մտաւ մատուռը ուր ինք կը գտնուէր.
պարզութիւն ու անմեղութիւն օրիորդին վրայ
կը փայլէին: Այս գեղեցիկ եւ մաքուր աղջիկը
վերակացուն աղջիկը՝ Ազնէսն էր: Ըստ սովո-
րականին եկած էր մատուռը նայելու թէ ար-
դեօք իր բացակայութեան ատենը բան մը պակ-
սած էր: Աղջկան զարմացումը մեծ եղաւ, երբ
Գլարա հոն տեսաւ, բայց հայրը սկսաւ պատ-
մել թէ ինչպէս Գլարա հոն եկած է, եւ թէ
ինչպէս պիտի ազատէր այն հալածումներէն
զորոնք մինչեւ այն ատեն իւր յափշտակիչնե-
րուն ձեռքէն կը կրէր: Այս պատմութիւնը լը-
սելով, իանդադատեցաւ Ազնէս օրիորդին վը-
րայ, որ դեռ մանուկ, այնչափ վիշտեր կրելու
նշաւակ եղած էր:

Օրիորդ, ըսաւ Գլարային, հաճէ ընդունիլ
իմ խնամքներուս. պիտի ջանամ քու այս դղե-

հին մէջ անցնելու օրերդ կարելի եղածին չափ
 նեղութենէ ազատ ընել : Քու թշուառութեա-
 նըդ պատմութիւնը զիս 'ի գութ շարժեց , եւ
 վստահ եղիր որ բան մ'ինծի այնչափ հաճոյ
 չափտի ըլլայ , որչափ աշխատիլ որ քեզի դիւ-
 րաւ համբերել տամ այն կարճ ժամանակը՝ զոր
 տակաւին առանց մայրդ տեսնելու պիտի ան-
 ցընես : Դժբախտութեան մէջ ունեցած քաջու-
 թեանդ վրայ զարմացած եմ , եւ այս զարմա-
 ցումս բանիւ չեմ կարող բացատրել , եւ այնպէս
 կը կարծեմ թէ միայն քեզի ծառայութիւն ը-
 նելով՝ այս զգացումս կրնամ քեզի յայտնել :

Գլարա Ագնէսին ծառայութեան առաջար-
 կութիւնները շնորհակալութեամբ ընդունեց .
 եւ այս շնորհակալութեան սաստիկ զգացմանը
 պատճառաւ՝ Ագնէսին գիրկն ինկաւ : Այս եր-
 ջանիկ եւ ուրախալի վայրկեաններն անցնելով ,
 երբ քիչ մը հանդարտեցան , Ագնէս իմացուց
 Գլարային թէ ամէն առաւօտ իր սիրելի մա-
 տուռը նայելու կուգայ : Միայն ես եմ , ըսաւ ,
 որ ծաղիկները նորոգելու , նոր մոմեր դնելու ,
 եւ այս կանթեղը վառելու հոգ կը տանիմ : Ե-
 րեկ Սուրբ կոյսին տօնն էր , կրցածիս չափ պա-
 տիւ եւ մեծարանք ցուցուցի երկնից թագու-
 հւոյն . ուստի սեղանին վրայ դրի գեղեցիկ ծա-
 ղիկներ որչափ որ կրցայ հայթայթել . իմ բոլոր

ունեցած երջանկութիւնս այն է որ այս տեղը
կարելի եղածին չափ արժանի ընեմ անոր՝ ու
րուն նուիրուած է :

Գլարա անոր ըսաւ . Արդարեւ մատուռը մը
տած ատենս , խորհեցայ որ այս տեղ սպաս
տանողը մանուկ աղջիկ մը պիտի ըլլայ , եւ այս
խորհրդածութիւնն արագ ազատութեան յոյսն
ինծի տուաւ : Ի սկզբան որոշած էի որ այս սե-
ղանին առջեւ մեռնիմ մանաւանդ քան թէ դըղ-
եակ դառնամ :

Այն ատեն երեքն ալ խորհեցան որ այսպի-
սի մեծ պաշտպանութեան մը համար , Աստու-
ծոյ աղօթք մատուցանեն . ուստի ծնկան վրայ
գալով , շնորհակալ եղան Բարձրելոյն որ աս-
պետին դարձ շնորհեց :

Աղօթքը կատարուելուն պէս՝ միաբան մա-
տուռէն դուրս ելան : Գլարա Ագնէսին հետ
դարձեալ հոն գալ խոստացաւ , որ չափ ժամա-
նակ որ դղեկին մէջ անցնէր :

Ագնէս զԳլարա սենեակը տարաւ , եւ ա-
ռանձին թողուց որ քիչ մը հանգչի . այնպիսի
խռովայոյզ գիշեր մ'անցնելէն ետքը , արդար-
եւ հանգստեան կարօտ էր . մօրը վրայ մտածե-
լով քունը տարաւ : Արթնցած ատենը՝ Ագնէսը
քովը տեսաւ որ անոր արթննալուն կ'սպասէր ,
որպէս զի պէտք եղած ծառայութիւններն ը-

նէ : Այս երկու աղջիկն իրարու հետ շատ սի-
 րով ու համամիտ էին : Հաւատոյ բարեպաշ-
 տութիւն մ'ունէին : Մերթ ասեղնագործու-
 թեամբ , մերթ կարդալու զբաղելով ուրախու-
 թեամբ իրենց օրերը կ'անցնէին : Ամէն առա-
 լօտ մատուռը կ'երթային եւ նոր ծաղիկներով
 կը զարդարէին : Այսպէս երջանիկ կ'ապրէին
 սպասելով որ ասպետը Գլարային մօրը տունէն
 դառնայ :

Գ Լ Ո Ւ Խ Ե .

Գլարային Տօն ապրիլ-մեծը

Ասպետը Գլարային այցելութիւն մ'ընելով իմացուց թէ կրնայ զինք առանց վտանգի իսկոյն մօրը սուռնը տանիլ . բայց կ'ուզէ անոր դառնալն ինք անձամբ երթալով մօրը կանխաւ իմացնել, որպէս զի չըլլայ թէ մայրը սաստիկ ուրախութենէն այլայլելով ֆեստուի . ուստի մեկնեցաւ եւ Գլարա մեծ անձկութեամբ անոր գալուն սպասեց :

Գիւնեկոնտա աղջկանն անյայտ ըլլալէն 'ի վեր, անհնարին տառապանաց մէջ էր : Շրջակայ գիւղացւոց այլ եւ սյլ պատմութիւնները կամ կարծիքն անոր տագնապները կը յաւելուին : Աղջիկն ամեն տեղ փնտռել տուաւ, բայց ասկէ շահ մը չըլլալէ զատ՝ զաւկին վրայ իր երկիւղն աւելի սաստիկ եղաւ : Գլարա ամենուն սիրելի ըլլալուն համար, անոր կորսուելուն լուրն առհասարակ ամենուն սուգ պատճառած էր : Այս տխուր դէպքին վրայ ամեն մարդ մէյմէկ բան կը կարծէր : Ոմանք կը պնդէին

թէ խղզուած է . ուրիշները կ'ըսէին, ինքզինք
 սպաննած ըլլալու է՞ . աս' քիչերուն կարծիքն
 էր , քանզի Գլարային բարեպաշտութիւնն ա-
 մեն մարդ կը ճանչնար , եւ գիտէր թէ անձ-
 նասպան չէր կրնար ըլլալ : Իդան այնպիսիներ
 ալ որոնք կարծեցին թէ գայլէ մը յափշտակ-
 ուած է : Փայտահար մը սլատմեց թէ երկու
 մարդ տեսած էր՝ որոնք անտառին մէջ կը
 թափառէին , եւ իրենց կերպարանքէն յայտնի
 կ'ընէին թէ լաւ մարդիկ չեն , մանաւանդ թէ
 լրտեսներու կը նմանէին : Այս պատմութիւնը
 Տօտոլֆին վրայ կասկածել տուաւ , բայց անոր
 վարմունքն այս կասկածը կը փարատէր . քանզի
 Գլարային անյայտ ըլլալուն լուրն առնելուն
 պէս , Տօտոլֆ բոլոր անտառն որոնեց , եւ աղ-
 ջիկը գտնելու համար ամեն տեղ հարցուց ու
 փնտռեց : Երբ տեսաւ թէ իր քննութիւններն
 ընդունայն են , Գիւնեկոնտային եկաւ եւ զայն
 մխիթարելու համար ամեն բան ըրաւ . ա-
 մեն հնարքներով ջանաց որ անոր կսկիծը
 մեղմացնէ եւ հանդարտեցնէ : Գիւնեկոնտա ա-
 նոր այնչափ խնամոցը համար շնորհակալ էր , ու
 մարդասիրութեամբ եւ երախտագիտութեամբ
 զինք կ'ընդունէր :

Վերջապէս Ատալադան Գիւնեկոնտային ե-
 կաւ : Անոր իմացուց թէ աւետիս սենի . եւ մեծ

ուրախութիւն պատճառելու համար եկած է :
Տեսաւ որ խեղճ կիներ շատ փոխուած , աղջկա-
նը մեկնելէն 'ի վեր այնպէս ծերացած էր , որ-
պէս թէ տասը տարի աւելի ապրած ըլլար .
քանզի արդարեւ շատ վիշտ կրած էր :

Խեղճ կիներ այս աստիճան փոխուած տեսնե-
լով , ասպետն 'ի գութ շարժեցաւ , ու զգաս-
տացաւ , Այն ատեն սկսաւ ատել իր վարմուն-
քը եւ իր չար յօժարութեանցն անսալուն վրայ
սաստիկ ցաւիլ : Իւր բոլոր կեանքը կ'ուզէր նը-
ուիրել այս երկու կանանց երջանկութեանը զո-
րոնք այնչափ տառապանաց նշաւակ ըրած էր :
Այսպէս զգաստացած ըլլալուն վրայ շատ գոհ
էր , եւ այն բարի յառաջադրութիւնն ընելու
համար ալ մեծ ուրախութիւն կը զգար :

Այսուհետեւ երջանիկ եղիր , ըսաւ Գիւնէ-
կոնտային . աղջիկդ քիչ ատենէն քեզի պիտի
դառնայ , զայն նորէն պիտի տեսնես : Մէկը
յափշտակեց աղջիկդ , եւ անոր գեղեցկութիւ-
նը տեսնելով , շիրցաւ իր կիրքը սանձել : Բայց
տեսնելով որ աղջիկը , զգաստութեան եւ բա-
րեպաշտութեան մէջ սնած ըլլալով , հրապու-
րանաց փորձութեանցը դէմ դնելու կարող է .
հասկցաւ որ կրօնքը մարդուս ուժ եւ քաջալե-
րութիւն կուտայ , հիմայ կը զղջայ , եւ իր յան-
ցանքին վրայ ամչնալով , քենէ ներում կը խնդ-

րէ , արդեօք պիտի մերժես զինքը :

Թէպէտ անոր գործը պարտաւելի է , ըսաւ
Գիւնեկոնտա , իմ աղջիկս ինձի դարձնելուն հա-
մար ամեն բան կը մոռնամ :

Ըսէ անոր որ կը ներեմ , միայն կ'աղաչեմ որ
մեր սուրբ կրօնքին պատուէրներուն անսայ ,
որպէս զի իր չար յօժարութեանցը դէմ դնելու
կարող ըլլայ :

Այս խօսքերուն վրայ ասպետն անոր ոտքն
ինկաւ խոստովանելով թէ անոր այսչափ հոգ
եւ անձկութիւն պատճառողը եւ աղջիկը յա-
փրչտակելով այնչափ վիշտեր կրել տուողն ին-
քըն է . այսպիսի մեծ յանցանքի մը համար նա-
րէն սկսաւ ներում խնդրել :

Գիւնեկոնտա մարդասիրութեամբ զինք վեր-
ցուց եւ ըսաւ . Ասպետ , այս ասպաշաւանացդ
նայելով քու յանցաւորութեան գործդ կ'ուզեմ
մոռնալ . բայց աղէկ յիշէ որ Աստուած մը կայ
որ յանձանքը կը պատժէ , առաքինութիւնը
կը վարձատրէ . եւ քու զղջմանդ մէջ բարձրե-
լոյն բարութեան արդիւնքը ճանչցիր :

Թէպէտ յանցաւոր ես , զաւակս ինձի դար-
ձընելուդ համար քեզի շնորհակալ եմ . այս եր-
ջանկութեան վայրկեանը որուն հասնելու յոյս
չունէի եւ դու հիմա ինձի զգալ տուիր , ինձի
մոռցնել կուտայ այն դժբախտութիւններն ո-
րոնց պատճառը դուն էիր :

Ես շնորհակալութեան արժանի չեմ, ըստ
 ասպետը, ձեզի հետ ունեցած վարմունքս գար-
 չելի էր, թէպէտ զզջացի եւ ըրած անիրա-
 ւութեանս հատուցումն ըրի, բայց խիղճս յա-
 վիտեան պիտի մնայ: Աղջիկդ քեզի դարձնե-
 լով միայն խղճմտանքէս ստիպուած սուրբ
 պարտք մը պիտի կատարած ըլլամ: Իմ յան-
 ցանքիս մեծութիւնն երբէք չեմ ջանար թա-
 քուցանել. հիմա քեզի քու աղջկանդ յափշ-
 տակուելուն պատմութիւնը ընեմ, ուստի սկը-
 օսաւ համառօտիւ պատմել թէ ինչպէս կեղծ-
 եօք կուռի մը միջոցաւ Քլարային հաւտացուց
 թէ ոչ միայն իր յափշտակիչը չէր այլ եւ Քլ-
 արան ազատել յանձն առած է. աւելցուց եւս
 թէ, տեսնելով որ Քլարա իւր իղձերուն դէմ
 կը կենայ, աս գործին մէջ իրեն օգնական ե-
 ղող կնկան մը գէշ խորհուրդներովը ջանաց զնա
 հրապուրել:

Աղջկանդ բնակած սենեակն, երբեմն մօրս
 էր: Շատ բարեպաշտ ըլլալուն՝ փոքրիկ մա-
 սուռ մը շինել տուաւ, ու սուրբ Կոյսին նը-
 վիրեց: Հոն զարդարելու ինք հոգ կը աանէր,
 Աւելի դիւրաւ հոն երթալու կարող ըլլալու
 համար իր սենեկէն դուռ մը շինել տուած էր
 որ հոն կը հանէր: Նոյն դռնէն էր որ Քլարա
 ալ կարող եղաւ այն սուրբ տեղն անթալ: Ես

զինք հոն տեսայ որ աղօթք կ'ընէր, այնպիսի
 եռանդեամբ Աստուծոյ պաշտպանութիւնը կը
 խնդրէր որ ինծի սոսկում բերաւ. անոր ա-
 ղօթքէն 'ի գութ շարժելով, ահա զգաստացայ,
 երդուայ որ անոր վնաս չընեմ, եւ իր մօրը
 տանիմ: Գիւնեկոնտա, ահա աս պատմութենէս
 իմ վարմանցս բոլոր գարշութիւնը կը տեսնես:
 Ես ինծի շխնայեցի, քանզի շատ աղէկ գիտէի
 թէ համարձակ եւ անկեղծ խոստովանութիւն
 մը միայն կրնայ քու կողմանէդ ներման ար-
 ժանի ըլլալ: Հիմա որ այս աղետալի պատահ-
 ման դէպքերն իմացար, արդեօք պիտի ներես
 ինծի: Գիւնեկոնտա այս խորին եւ ճշմարիտ
 զղջման վրայ 'ի գութ շարժելով, կրկին ըսաւ
 թէ կը ներէ:

Հրապուրիչ կիրք մը քեզ մոլորեցուց. բայց
 ուրախ եմ տեսնելով որ զգաստանալու յօժար
 ոգի մ'ունիս: Մարդ բարին աւելի դժուարաւ
 կ'ընէ քան թէ չարը. բայց երբ մարդուն սիր-
 տը բարի է, կրնայ միշտ գէշ խորհուրդներու
 դէմ դնել, եւ եթէ երբեմն չարութենէ մը հը-
 րապուրուի, անոր համար կը հրապուրուի որ-
 պէս զի ետքը դառնապէս զղջայ եւ ցաւագին
 սրտիւ. բայց, համոզուած եմ թէ այս վերջի
 գործողութեանդ պատճառն անկեղծ զղջումն
 է որ զիս վերջին աստիճան ուրախ կ'ընէ:

Ասպետն իր յանցանացը ներումն ընդունած
 ըլլալուն վատահոթիւն առնելով, Գիւնեկոն,
 տային ըսաւ թէ, Գլարային ըրած աղօթքէն
 իմացաւ թէ երիտասարդ մը կը սիրէ, ուստի
 եւ կ'աղաչեմ ըսաւ, հաւանութիւն տուր այս
 ամուսնութեան որ անտարակոյս այն երկուքին
 փափաքանացը լրումը պիտի ըլլայ: Այնեկոն,
 տա ասպետին սլատասխան տուաւ ըսելով
 թէ, թէպէտ իւր աղջիկն երջանիկ տեսնելու
 կը փափաքի բայց անոր այս խնդիրը չի կրնար
 կատարել: Այն երիտասարդն որուն վրայ կը
 խօսիս, ըսաւ ասպետին, Գլարան կատաղի
 գայլի մը ժանիքէն ազատելով, ստոյգ մահ-
 ու ընէ մը փրկեց: Այս անձնանուիրութեան
 եւ քաջութեան գործը, ինչպէս նաեւ անոր
 անձին հանգամանքները, աղջկանս սրտին վը
 րայ սերտ տպաւորութիւն մ'ըրին: Բայց այս
 երիտասարդը հարուստ ընտանիքէ մըն է.
 ուստի հայրը չի կրնար հաւանիլ որ որդին այս-
 պիտի աղքատ աղջիկ մ'առնէ: Ուստի Գլարա-
 յին ըսի թէ թողու այն սէրն որ կրնայ աղե-
 տալի ըլլալ. սուրբ Աոյսին պատկերին առջեւ
 ուխտեց որ այլ եւս այն երիտասարդը չտեսնէ.
 խօսքին վրայ հաստատ կեցաւ, եւ թէպէտ ա-
 նոր յիշատակը մտքէն ջնջուած չէ, գիտէ սա-
 կայն թէ ըրած ուխտին չի կրնար դրժել:

Ասպետը շահանդուեցաւ թէ Գլարային համար իւր սիրահարէն հրաժարել հարկ է . սակայն այլ եւս այն նիւթին վրայ խօսել չուզեց . երթալու պատրաստուեցաւ . Գիւնեկոնտան վստահ ընելով թէ ընդ հուպ աղջիկը պիտի տեսնէ :

Բօտուլֆ , որ աղջկանը գտնուելուն բողբոջ վին անտեղեակ էր , Գիւնեկոնտային եկաւ իմացնելու համար թէ եթէ աղջիկը չգտնուի , ինք անոր նեցուկ եւ օգնական ըլլալու յօժար է : Գիւնեկոնտա անոր առաջարկութիւնն ընդունեց , ըսելով թէ ինք ալ անոր մօր տեղ ըլլալու պատրաստ է . եւ թէ այն խնամքները զոր իրեն կը ցուցնէր զինք արդէն այս անուան արժանի կ'ընեն :

Ասպետը չուզեց որ Բօտուլֆ Գլարային գլտնուիլն խմանայ որպէս զի մէկէն տեսնելով զարմանայ . ուստի Գիւնեկոնտային առաջարկեց որ աղջկանը գտնուիլը շիմացնէ :

Բօտուլֆ աղջկանը անյայտ ըլլալէն 'ի վեր սովորութիւն ըրած էր որ ամեն անգամ Գիւնեկոնտային կը հարցնէր թէ արդեօք աղջկանը վրայ լուր մ'ունի՞ : Ամեն անգամ ալ Գիւնեկոնտային համար որս մը զարնելով կը բերէր . Այս անգամ ներս մտնելուն զարմացաւ երբ Գիւնեկոնտային քով օտարական մը տեսաւ :

Բայց ասպետն անոր ըսաւ թէ, ինչպէս նա նոյնպէս ինք կու գայ Քիւնեկոնտայէն տեղեկանալու եթէ աղջկանը վրայ աւետիս մ'առած է: Սկսան միաբան խօսակցիլ, եւ Ատալսդան փոխանակ Տօտուֆին նախանձու աչքով նայելու, զայն սիրով ընդունեց: Խեղճ Տօտուֆ խոր տխրութեան մէջ ընկղմած էր. եւ 'ի վուր կը ջանար իւր տխրութիւնը չյայտնել. անհրնար էր որ մարդ չնշմարէր թէ այս երիտասարդին վրայ վիշտ մը կը տիրէ: Շատ անգամ առանց միտ դնելու բերնէն այնպիսի խօսքեր կը հանէր, որով անոր սրտին վիշտ եղող դիպուածը կը նշմարուէր. 'Քիւնեկոնտա ալ միշտ կը սիրէր այս երիտասարդը՝ քանզի այս վըշտագին մօրը ցաւերուն կարեկից էր:

Այս խօսակցութեան մէջ ասպետը Տօտուֆին ազնիւ կերպերուն եւ սքանչելի հանգամանացը վրայ զարմացաւ: Ուստի դատեց թէ արժանի է ամուսին ըլլալու այն աղջկան՝ զոր երջանիկ ընել կ'ուզէր: Բայց եւ այնպէս առաջին քըննութիւնը բաւական համարել չուզեց: Ուստի զգուշացաւ որ դեռ անոր չյայտնէ թէ Քլարային ուր ըլլալը գիտէ. նա մանաւանդ անոր անհետ ըլլալուն վրայ խօսուած ատենը, այնպէս խօսեցաւ ինչպէս որ այնպիսի սոսկալի դժբախտութենէ մը դողացող մէկը կը խօսի:

Տօտուլֆ, ասպետին խօսքերէն քաջալերուե-
 լով, անոր իմացուց թէ Գլարան կը սիրէ, բայց
 իր հայրը չվշտացնելու համար անոր ամուսին
 ըլլալու երջանկութենէն հրաժարիլ ստիպուած
 է, եւ սա կասկածը թէ Գլարա կրնայ աւագա-
 կաց ձեռք ինկած ըլլալ, իր այն թշուառու-
 թիւնն աւելի մեծ ըրած է: Ասպետը Տօտուլֆին
 ցաւոցը գթալով, չկրցաւ ալ երկայն ատեն ան-
 կէ ծածկել թէ Գլարային բնակած տեղը գի-
 տէ, ուստի սկսաւ պատմել թէ Գլարա ինչպէս
 յափշտակուեցաւ, եւ թէ անոր ամուսին ըլլա-
 լու որչափ արժանի է: Տօտուլֆէն ներում ըն-
 դունելէ ետքը, անոր ըսաւ թէ այսուհետեւ
 Գլարա իմ սիրելի քոյրս պիտի ըլլայ:

Կ'ուզեմ, ըսաւ Տօտուլֆին, ես անձամբ եր-
 թալ հայրդ գտնել, խնդիրքս չի պիտի կրնայ
 մերժել, երբ իմանայ թէ կինը զոր ես իր որ-
 դւոյն համար կ'առաջարկեմ, որդւոյն օժտին
 հաւասար օժիտ ունի. եւ այնուհետեւ կ'ուզեմ
 ձեր քով բարեկամի տիտղոսը ստանալ. եւ չեմ
 կարծեր թէ ձեզի ըրած գեշութիւններուս փո-
 խարէն ընելու համար, աւելի բան մ'ըրած կ'
 ըլլամ, եթէ այդպէս ընեմ:

Գ Լ Ո Ի Խ Զ .

Գ. Լարային առաջինը-ԲԻ-ՆԸ ԿԸ Լարչատորու-Է

Այս միջոցին, Գլարա Ատալսդանին դղեակն էր, եւ հանգիստ կ'ապրէր: Ազնէս անոր համար ամէն կերպով ակնածութիւն ունէր. սակայն մօրմէն հեռու ըլլալուն համար զգացած տրխութիւնն՝ անոր այս երջանկութիւնը կը թունաւորէր. կը տեսնէր որ ասպետը գալու կ'ուշանայ, եւ թէպէտ ասպետը գացած ատենը Գլարան վստահացուցած էր, ըսելով թէ քիչ ատենէն Գիւնեկոնտային հետ սլիտի միանայ. երբեմն այս խոստման անկեղծութեանը վրայ կը կասկածէր, բայց այս կասկածելը քիչ կը տեւէր, քանզի անոր աննենգ հոգին աւելի կ'ուզէր բարի գործերու հաւատալ քան թէ գէշ գործերու: Թէպէտ Գլարային այս կացութիւնը Ֆիզիգապէս անոր խոնարհ խրճիթին մէջ ունեցած վիճակէն շատ տարբեր էր, բայց եւ այնպէս այն թշուառութիւնը կը փնտռէր: Բոլոր այն զեղխութիւնն ու առատութիւնը որոնցմէ պաշարուած էր, չկրցան ջնջել անոր սրտէն այն

փափաքը զոր իւր անցեալ վիճակին վրայ ունէր . ուստի մեծ ուրախութեամբ կը մտածէր որ շուտով իւր մանկութեանն օրորոցն եղող տեղը պիտի տեսնէ :

Այս տխուր խորհրդածութեանց մէջ ընկըղմած էր . երբ ձայն մը լսեց : Այստեղով թէ Ազնէս իրեն այցելութեան կուգայ , տեղէն անգամ չչարժեցաւ , բայց զարմացումն ինչ մեծ եղաւ , երբ ետին դառնալով , մայրը տեսաւ :

Աւելորդ է նկարագրել ան վայրկեանը յորում այն երկու սիրտերը միացած երկայնատեն իրար գգուելով , ուրախութեամբ եւ երջանկութեամբ խառն արտասուք միայն այն գգուանքները կ'ընդհատէին : Անոնց կրած բուրբ վիշտերը նոյն վայրկենին մոռցուեցան , որպէս զի տեղի տան այն ուրախական գգացումներուն զոր Գիւնէկոնտա եւ Գլարա իրար տեսնելով կը զգային : Անոնց հոգւոյն մէջ հանդարտութիւնը մտաւ : Երբ այն քաղցր յուղմունքը դադրեցան , երկուքն ալ սկսան իրարմէ բաժնուելէ ետքն իրենց պատահած դէպքերը պատմել : Գիւնէկոնտա աղջկան պատահած դէպքերը լսելէ ետքը , անոր առաքինի ընդդիմութիւնը դովելէ չդադրեցաւ : Տես ուրեմն , կրօնքը որպիսի զօրաւոր օգնական մըն է անոնց՝ որոնք անոր մխիթարութիւններուն

կը հաւատան : Պարտաւորեց աղջիկն որ իւր ի-
մաստուն ընթացքին մէջ մնայ . անոր հասկը-
ցուց թէ իր տառապանացը մէջ Աստուած ա-
նոր որչափ օգներ , ու զօրութիւն տուած էր
որպէս զի թելադրութեանց դէմ գնելու կա-
րող ըլլայ :

Թէպէտ Գլարա մայրը տեսնելուն վրայ մեծ
ուրախութիւն կը զգար բայց եւ այնպէս վիշտ
մ'ունէր զոր խոստովանելու շէր համարձա-
կեր : Ի՞նչպէս կրնար խօսել այն անձին վրայ
զոր իսպառ մոռնալու երդում ըրած էր : Ան-
շուշտ մօրմէն պիտի բամբասուէր այնպիսի մը-
տածութեան համար՝ որ մանաւանդ անոր սրը-
տէն իսպառ անհետ եղած ըլլալու էր . ուստի
չատ ջանաց որ իր այն տագնապը կարճէ , բայց
չկրցաւ : Արդ Գլարային սրտին տագնապը զոր
ծածկել չկրցաւ , յայտնի կ'երեւէր թէ կը ցան-
կար գիտնալ բան մը թէպէտ այն բանին վրայ
բնաւ հարձուստորձ չընելու հաստատուն յա-
ռաջադրութիւն ըրած էր : Ուստի իր ամենէն
մեծ խորհուրդը՝ սրտին մէջ ճնշելու դատաւար-
տուած տեսաւ զինք : Մայրն ինք իրեն ըրած
բռնադատութիւնը նշմարեց , քանզի մայրա-
կան սէրն անոր իր աղջկանը վրայ ամեն բան
մանր դիտել կուտար . հասկցաւ թէ աղջիկը
կ'ուզէ իրեն հարցումներ ընել այն անձին վրայ

որ վիճակը գիտես թէ անոր ցանկալի էր :

Ուրիշ ինչ ունիս աղջիկս , ըսաւ անոր քաղցրութեամբ , աներկիւզ պատմէ . եթէ սրտիդ խորն ուրիշ անհանգստութիւն մըն ալ կայ , վստահութեամբ ու անկասկած յայտնէ :

Գլարա իր մօրը տուած վստահութենէն քաջալերուելով , խոստովանեցաւ թէ Ռօտուֆին վիճակը գիտնալ կը ցանկայ , եւ թէ անոր վրայ խօսել չուզելուն պատճառն՝ Աստուածածնայ պատկերին առջեւ ըրած խոստումն էր , որով կ'ստիպուէր ջանալ որ անոր յիշատակը կարելի եղածին չափ մտքէն հանէ :

Ներէ ինծի , սիրելի մայր , գոչեց , որ անոր յիշատակը չկրցայ մտքէս 'ի սպառ հանել : Արած վիշտերս մտքիս վրայ այնպիսի ազդեցութիւն մ'ըրած են , որ զանոնք չեմ կրնար յիշել , առանց յիշելու միանգամայն զանոնք որ մեծանձնութեամբ եւ անձնանուիրութեամբ զիս այն վիշտերէն ազատած են :

Շատ աղէկ , աղջիկս , ըսաւ Գիւնեկոնտա , քեզ այդ մասին ալ գոհ ընեմ . քու անհետ ըլլալէդ 'ի վեր , Ռօտուֆ չդադրեցաւ ինծի այցելութիւն ընելէ . եւ ինծի այնպիսի մխիթարութիւններ տալէ՝ որոնք կրնային փոքր 'ի շատէ իմ կասկածներս փարատել . անոր ինծի համար ունեցած բարութիւնն անզուգական է , վերջապէս ,

զիս հաճեցընելու մտօք բոլոր ըրածներն շեմ
 կրնար ըստ բաւականին գովել : Քույսափշտա-
 կութեանդ լուրը տարածուելուն պէս՝ բոլոր
 շրջակայ գիւղերն որոնեց, որպէս զի քեզ գըտ-
 նելու կարող ըլլայ . եւ միշտ խորին տրտմու-
 թեամբ ետ կը դառնար ինծի իմացընելու թէ
 բոլոր ջանքերն անօգուտ եղան : Համառօտիւ
 ըսեմ, Տօտուֆ վիշտերս մեղմացընելու համար
 ինչ որ կարող էր ըրաւ :

Գլարա այս պատմութիւնները լսելով՝ ուրա-
 խութեան զարմանօք լեցուեցաւ տեսնելով որ
 ան՝ որուն իր սիրտը բոլորովին տուած էր,
 զինք սիրելէ եւ իր վրայ մտածելէ դադրած
 չէ : Թէպէտ կը հաւատար թէ երբէք անորը
 պիտի չըլլայ, բայց եւ այնպէս իրեն համար
 քաղցր մխիթարութիւն մ'էր գիտնալ թէ ա-
 նոր խանդակաթ սիրելին է : Արդ մօրն ըրած
 պատմութիւնն ու գովեստները Տօտուֆին հա-
 մար՝ զԳլարա կարեւոր խորհրդածութեան մէջ
 ընկղմած էին, երբ յանկարծ դուռը բացուե-
 ցաւ, եւ Տօտուֆ հօրը հետ ներս մտաւ :

Տօտուֆ Գլարայէն վերջին անգամ բաժնը-
 լելէն՝ ի վեր՝ շատ փոխուած էր . երեսը դեղ-
 նած էր, եւ դէմքին վրայ խորին վիշտիբու հետ-
 քեր կը նշմարուէին :

Բայց իր սիրելին տեսնելուն պէս, դէմքը ըս-

կրսաւ կենդանութիւն առնուլ, կերպարանքին վրայ տպաւորուած երջանկութիւնը գրեթէ կը խօսէր թէ անոր համար ամեն վիշտ դադրած է: Գլարա զնա տեսնելուն պէս՝ ուրախութեան ու զարմացման ձայն մ'արձակեց. բայց չուտով իրեն եկաւ. եւ երեսին վրայ պատած կարմրութենէն՝ յայտնի կը տեսնուէր թէ սրբտին այն ուրախութեան ու ժգնութենէն յափրշտակուած ըլլալուն համար շատ ամչցաւ:

Բոսովֆին հայրը Գլարային իմաստուն վարուցը համար իր մեծարանքը յայտնեց, անոր առաքինութեանը վրայ զարմացաւ, եւ սկսաւ գովել անոր հաստատութիւնն որով դէմ դրած էր այնչափ հրապուրանաց՝ զորս նիւթելէ չէին դադրած որպէս զի խոտորեցընեն ու մոլորեցընեն: Վերջապէս զինք երջանիկ կը համարէր որ անոր հայր պիտի ըլլար:

Ձեր աղքատութիւնը 'ի սկզբանէ պատճառ եղաւ որ քու ամուսնութեանդ որ իմ որդւոյս հետ պիտի ըլլար, չհաւանիմ. քեզ չէի ձանչնար, որդիս ալ սիրոյ կրից սաստկութեամբը պաշարուած կարծելով, ինչ որ ինծի քեզի համար կըսէր, չէի հաւատար: Հիմա քու կրած փորձութեանդ հանդէսը տեսնելով, կը հաւատամ թէ դուն անոր քեզի համար ըսածներէն շատ առաւել ես: Զիս երջանիկ պիտի համարիմ եթէ

ինձ աղջիկ ըլլալու տխորոսն ընդունելու հաճիս :

Ի հարկէ չես գիտեր թէ քու կացութիւնդ բողոքովին փոխուեցաւ եւ ձեր հարստութիւնն որդւոյս հարստութեանը հաւասար եղաւ : Քու առաքինութիւնդ վարձատրութեան արժանի էր , եւ ան՝ որ քեզի այնչափ խիստ փորձեր կրել տուաւ , հիմա կրցածին չափ քեզ ըրած չարեացը փոխարէնն ընել կուզէ :

Այս խօսակցութեան ատեն՝ ասպետը ներս մտաւ . Գլարային մօտենալով՝ անոր աղաչեց որ իր առաջիկայութենէն չսոսկայ , եւ ըսաւ թէ այսուհետեւ իրմէ կասկածելու բան մը չունի . եւ թէ անոր համար , այն բաները կ'զգայ , ինչ որ անձնանուէր եղբայր մը իր սիրելի քրորոջն երջանկութեանը համար կրնայ զգալ : Ներէ ինձ , ըսաւ անոր . քեզի կրել տուած հալածանքներս մոռցիր . այն երջանկութիւնը՝ զոր պիտի վայելես , քեզի պատճառած վիշտերուս վայրկեանները թող մտքէդ ջնջէ : Քու ազնիւ եւ առաքինի վարուցդ համար քեզի վարձք՝ եւ ըրածներուս փոխարէն դարման ընելու պարտական եմ . այսուհետեւ երջանիկ եղիր , վիճակակից ըլլալով այն անձին հետ որ քեզի արժանի է : Չեմ կարծեր թէ քեզի ըրած գրկանացըս կրնամ ուրիշ կերպով այնպէս աղէկ դարման ընել , ինչպէս քու կաթոքին իղձդ կատա-

րելով . բարեկամէ ընդունելու պէս՝ իմ քեզի
տալու օժիտս ընդունէ : Քեզ ամուսին ըլլա-
լու անձն երջանիկ ընելու համար՝ քու առաքի-
նութիւններդ բաւական են . բայց քու առա-
տաճեռնութեանդ դիմողներն երջանիկ ընելու
համար , պէտք է որ ստացուած ք ունենաս :

Այս խօսքերը լսելով , Գլարա այնպէս ապշե-
ցաւ որ սպալանձեցաւ . ասպետին ըսածներուն
չէր կրնար հաւատալ . այսպիսի արագ փոփո-
խութիւն մ' անոր անհնարին կը թուէր :
Արդարեւ՝ ինչպէս կրնար հաւատալ թէ իր եր-
ջանկութիւնը պիտի գայ այնպիսի անձէ մը՝ որ
քանի մը օր յառաջ զինք այնչափ թշուառ ը-
րած էր : Աչքին առջեւ եղածներն ու բոլոր
ըսածներն անոր այնչափ անհաւատալի կը թը-
ւէին , որ կը կարծէր թէ երազ կը տեսնէ :

Ասպետն , անոր կասկածը նշմարելով , ա-
նոր ըսաւ թէ իր զգացումները բոլորովին փոխ-
ւած են , եւ թէ , կուզէ անոր օրինակին հետե-
ւիլ , ու այնուհետեւ ըլլալ այնչափ կրօնասէր ,
որչափ մինչեւ ցայնժամ անհաւատ եղած էր :
Յորմէ հետէ , ըսաւ , տեսայ որ դու աղօթքի
մէջ այնչափ զօրութիւն քաղեցիր , հասկըցայ
թէ բարեպաշտութեան ճամբան հետեւելու եւ
առաքինի ըլլալու համար , քեզի պէս Աստու-
ծոյ վրայ վստահութիւն ունենալ պէտք է : 'Ն՝

րէն զնա վստահացուց թէ իր անցեալ բռնած
ընթացքը հիմա կ'ատէ : Օրիորդ , ըսաւ , ահա
կը մեկնիմ , հայրենեացս համար կուուելու պիտի
երթամ . ուստի կ'ուզեմ որ ըրած յանցանք-
ներուս փոխարէն արդեամբք դարման ընեմ :
Դեռ քենէ չբաժնուած՝ ներողութիւնս կը խըն-
դրեմ , մի թէ կրնաս զլանալ :

Ան ատեն Գլարա հաւատաց թէ ասպետին
զղջումն անկեղծ է , եւ սխառուոյ եւ առաքի-
նութեան ճամբուն հետեւիլ որոշած է : Ուստի
անոր այս նոր վարքէն յորդորուեցաւ որ մեծ-
անձնութեամբ անոր ներում շնորհէ : Վստա-
հութեամբ եւ գոհութեամբ անոր մօտենալով
ձեռք երկնցուց . ասպետը Գլարայի ձեռքը
պնդելով շնորհակալ եղաւ որ իրեն ներում չը-
նորհելու կը հաճի , եւ կը թողու որ երթայ ,
որպէս զի իր սխալմունքն ուղղելու կարող ըլլայ :

Քենէ հեռանալէս առաջ , ըսաւ անոր , նշա-
նածիդ հետ ինծի մինչեւ մատուռն ընկերանա-
լու շնորհք ըրէ : Երթանք իմ դարձիս համար
միաբան Աստուծոյ շնորհակալ ըլլանք : Խոստա-
ցիր ինծի թէ մօրդ հետ այս դղեկին մէջ մնա-
լու պիտի հաճիս . այսուհետեւ այս դղեակը ձեր
բնակարանը պիտի ըլլայ : Ինծի մեծ երջանկու-
թեան սխալճառ պիտի ըլլաք , եթէ հոս մնա-
լու հաւանիք : Բոսովֆ քեզի ամուսին պիտի ըլ-

լայ տարի մը ետքը, այն օրն որ սուրբ Կոյսին
առջեւ այնպիսի բարեպաշտութեամբ աղօթելի
տեսայ :

Մատուռը հասնելուն պէս՝ մեծ շնորհակա-
լութեամբ Սատուծոյ գոհութիւն մատուցին ի-
րենց այն մեծ բարերարութիւնները շնորհելուն
համար : Յետոյ՝ ի նշան հարսնախօսութեան,
Գլարա Բօտոլֆին ձեռքը բռնեց, սուրբ Կոյսին
աղօթելով որ իրենց միութիւնն օրհնէ :

Երբ դղեակ դարձան, ասպետն իր ճամբոր-
դութեան պատրաստութիւնները տեսաւ. իր
դիտաւորութիւններուն կատարումը ուշացնել
չէր ուզեր : Իր զինուորները ժողովեց եւ անոնց
խմացուց որ հետեւեալ օրը պատրաստ գտնը-
ւին : Գղեակին մէջ ամեն բան տակն ու վրայ
եղած էր. ամեն մարդ զբաղած էր զէնքեր
մաքրելու կամ զէնքերու պահպանութիւն ընե-
լու, եւ կամ ձիերուն կազմածները նորոգելու
եւ քանի մը ժամ քնանալէ ետքը, հետեւեալ
առաւօտուն, արեգակն ելլելէն ժամ մը առաջ
բոլոր ասպետները սրահը ժողուեցան : Պալա-
տին գաւիթը երկայն ատեն ձիերուն ոտնաձայ-
նէն կը թնտար. յետոյ փողերը հնչեցին. եւ
կամուրջը վար իջեցուցին ու դրօշը բանալով
գունդը ճամբայ ելաւ : Քիչ մը ետքը հեռուն
տեսնուեցաւ որ փոշին ամպի պէս երկինք կ'ել-

լէր . յետոյ ան ալ անհետ եղաւ :

Ատալադանին բաղձանքը կատարելու համար , տարի մը ետքը Տօտուֆ Գլարան պսակելու համար խորանին առջեւ տարաւ . այս արարողութիւնը որ առաքինի եւ ամուսին ըլլալու արժանի երկու սիրելիներն իրենց կենացը մէջ իրարու կը միացնէր , այնպէս սրտաչարժ եղաւ որ ամեն մարդ 'ի գուժ շարժեցաւ :

Հարսնիքին համբաւը բոլոր գեղին մէջ տարածուեցաւ , եւ պսակին օրհնութեանը ներկայ գտնուելու համար ամեն կողմանէ կարգաւ գեղացիներ կուգային : Գլարա իր առաքինութիւններովն եւ դժբախտութիւններովը բոլոր անոնց սիրելի էր , նոյնպէս Տօտուֆ ալ հասարակութենէն կը յարգուէր : Տօտուֆ անտառներուն վերակացութեան պաշտօնն ունէր . եւ այսպիսի դժուարին պաշտօն մը՝ զոր ուրիշները սովորաբար խստութեամբ եւ գոռոզութեամբ կատարած էին , Տօտուֆ շատ հեղութեամբ ու մարդասիրութեամբ կը կատարէր : Աղքատներու երբէք բռնութիւն չէր ըներ . եւ ուր որ առանց մնասելու հասարակութեան շահուն կրնար ընել , անտառներու օրէնքին դէմ գործուած յանցանքները շտեմանէ կուգար : Ստէպ խեղճ որսորդներուն իրենց ապօրինաւոր եւ պատժոյ արժանի գործերը կ'իմացընէր . եւ անոր սրտա-

ունչ ու մարդասիրական խօսքերը պատճառ
 կ'ըլլային որ ուրիշ համեստ եւ օրինաւոր ըզ-
 րադմանց ետեւէ ըլլան այն մարդիկն որոնց
 աղքատութիւնը մոլար ճամբաներ թելադրած
 էր : Եւ թէ երբեմն խստութիւն կը բանեցը-
 նէր այն գող որսորդներուն դէմ , որոնք բո-
 լոր գաւառին մէջ խստասիրտ , անիրաւ , եւ
 ստահակ մարդիկ ըլլալով , արդարեւ երկրին
 պատուհաս էին : Եւ այս խստութեանց հա-
 մար զգաստ եւ մեծարոյ մարդոցմէ երբէք
 չանարդուեցաւ . քանզի ինչպէս ըսինք , այն
 խստութիւնը խեռ եւ անզգամ մարդոց դէմ
 էր :

Այն օրն որ Գլարա եւ Բօտուլֆ սեղանին
 առջեւ մօտեցան , այն օրն առաւօտուն դղե-
 կին մարդիկն , այսինքն Ատալսդանին ծառա-
 ները , եւ անոնք որ Գլարային ու Գիւնեկոն-
 տային վրայ զարմացող էին , եկան ժողովուե-
 ցան վառաւոր հանդերձներով եւ երածչ-
 տական քաղցր նուազներով , այնպէս որ ամե-
 նուն դէմքին վրայ ուրախութիւնը նկարուած
 էր :

Գիւնեկոնտա որուն վիշտերուն վախճանը
 հասած էր , իր սովորական խմաստութեամբը ,
 արարողութեանը պատրաստութիւններուն ան-
 ճամբ վերակացութիւն կ'ընէր : Երկու ա-

մուսիներուն կերպարանքը գեղեցութեան կամ
ընչաւէտութեան երեւոյթը չունէր : Գլարա
արդարեւ վայելուչ եւ ընտիր, բայց անոր պէս
պարզ կերպով հագուած էր . եւ համեստու
թիւնը մանաւանդ անոր գեղեցկութեանն աւե
լի շուք մը կուտար :

Բոտոլֆին հայրն որ առաջ Գիւնեկոնտան եւ
Գլարան այնպէս կ'արհամարհէր , շատ քաղց
րութիւն եւ մարդասիրութիւն ցուցուց , մա
նաւանդ թէ ամենէն առաջ ինք եկաւ :

Վերջապէս , մատուան դռները բացուեցան ,
երէցը սեղանին վրայ երեւցաւ եւ պաշտամուն
քէն ետքը , երկու ամուսիներուն միութիւնն
օրհնեց , եւ անոնց հետեւեալ ատենախօսու
թիւնն ըրաւ :

« Դուք իրարու ունեցած պարտքերնիդ կա
տարելու զգացումով այս սեղանին մօտեցած
էք : Դուն Գլարա , գիտես որ ամուսնոյդ օ
րերը քու խանդաղատական եւ անճանուէր
խնամքներովդ գեղեցկացնել խոստացար . ա
նոր հաւատարմութիւն երդուար , եւ քու սրբ
տիգ պէս մաքուր սրտի մը երդումը՝ երաշխա
ւոր է թէ այն խոստումները հաստատուն պի
տի կատարես : Դու , Բոտոլֆ , սէր եւ պաշտ
պանութիւն պարտական ես անոր՝ զոր երկինք
քեզի ընկեր որոշեց : Դուն ան պիտի զօրացը

նեսա այն ամենայն դժուարին պարտուց մէջ
որ ընտանիքի մը խնամքը կը պահանջէ . ոչ
միայն զաւակներու որ պիտի ծնանին , այլ եւ
այս ամուսնոյդ ամեն առաքինութեան օրինակ
ըլլալ պարտիս :

Սատուած սովոր է օրհնել այն ամուսնու-
թիւնները որոնք յարմար եւ վայելուչ կերպով
կը սկսին : Ստոյգ եմ որ , այն աղքատներն ու
րոնց միշտ կ'օգնէիր , տկարները զորս միշտ
կը հոգայիր , այրին եւ որքն որոնք քենէ այն-
չափ առատաձեռն պաշտպանութիւն կը զըտ-
նէին , ձեր դուռն ընդունայն չպիտի զար-
նեն :

Տեսէք աս գեղացիներն , որոնք խանդաղա-
տանօք ձեզի կը նային . Սատուծ ոյ օրհնութիւ-
նը ձեր վրայ կարգալու համար , իրենց աղա-
չանքներն իմի՞ններուս հետ կը խառնեն :

Որդեակք , երջանիկ էք , որչափ որ երջա-
նիկ ըլլալու արժանի էիք , եւ Տէրն այն բարի
գործերուն համար որ հոս պիտի ընէք , միւս
աշխարհին մէջ ձեզ պիտի վարձատրէ :

Բոտովք եւ զլարա արտասուք թափելով ,
քաղցր այլալուծեամբ մը իրարու կը նայէին :
Խնջոյքը պարզ եղաւ , եւ առատ ճաշ մը տըր-
ուեցաւ գեղին խեղճ բնակիչներուն , որոնք
այս երկու ամուսիններն օրհնելէ չէին դադրեր :

Գիւնեկոնտա իր դաւկներովն Ատալսդանին
 դղեակը բնակեցաւ : Թէպէտ իր առջի կացու-
 թիւնը բոլորովին փոխուեցաւ . երբէք չհալար-
 տացաւ , եւ առաջուան պէս սկսաւ իր ծառա-
 յութիւնները մատուցանել անոնց՝ որոնք իրեն
 օգնութեանը եւ խրատներուն պէտք ունէին :
 Գլարա եւ Բօտոլթ բարիք ընելով միշտ իրենց
 փափուկ եւ հանճարեղ կերպովը , Գիւնեկոն-
 տային բարեպաշտութեան գործերուն ձեռն-
 առու էին : Շատ անգամ կը գուշակէին այնպիսի
 անձանց կարօտութիւնը որոնց հալարտութիւնը
 կամ չափէն աւելի համեստութիւնն ասոնց
 օգնութիւնը խնդրելու արգելք էր : Այսպէս
 ասոնց անունն ամենուն բերանն էր :

Երեք տարի ետքը , ասպետն իր քաջ զին-
 ւորներովը պատերազմէն դարձաւ : Այն ե-
 րեք տարուան մէջ , աւելի հաստատուած էր
 ՚ի բարին , եւ վարքն արդարեւ գովութեան
 արժանի էր : Թշուառ յաղթուածներուն դէմ
 անոր առատաձեռնութիւնն ամենուն զարման-
 քը գրաւած էր . արութեամբ միշտ սիրելի ե-
 շած էր իր զինուորներուն , որոնք անոր քա-
 ջութենէն սիրտ առնելով , անյողդողդ քաջու-
 թեան անթիւ օրինակներ տուած էին :

Ամենուն առաքինութեան օրինակ եղած էր .
 եւ անոր գալստեան համբաւը քիչ ատենուան

մէջ բոլոր շրջակայ գեղերը տարածուեցաւ :
 երբ գղեակը դարձաւ , ջանաց նորէն ստանալ
 իր հպատակներուն սէրը որ անոնց դէմ անխ-
 րաւութիւններ ընելով կորսնցուցած էր , ուս-
 տի եւ սկսաւ անոնց այն շնորհքներն ընել զոր
 անոնք առաջ 'ի զուր կը խնդրէին . ուզեց որ
 յաջողութեամբ ետ դառնալը ցնծութեամբ
 տօնեն . եւ ասոր համար բոլոր շրջակայ գեղե-
 րուն ազնուականները հրաւիրեց ու անոնց շը-
 քեղ հանդէս մը ըրաւ : Քեղացիներն անգամ
 չամոցուեցան . դղեկին գաւիթներուն մէջ սե-
 ղաններ դրուեցան , եւ ասպետն անոնց այցե-
 լութիւն ընելով , ամեն մէկուն իր վիճակին
 համեմատ քաղցր խօսքեր կ'ընէր : Այն տօնին
 օրն ազնուական օրիորդի մը հետ ամուսնանալ
 ուզեց , եւ օրիորդն անոր երջանիկ փոփոխու-
 թիւնն իմանալով , առաջարկութիւնն ուրա-
 խութեամբ յանձն առաւ : Աս միութիւնը տե-
 դի ունեցաւ նոյն մատրան մէջ , ուր ինք դար-
 ձի եկած էր , եւ ուր տարի մը առաջ Քլարա-
 յին եւ Տօտոլֆին ամուսնութեան հանդէսը
 կատարուած էր :

Ասպետին այսպէս սքանչելի կերտով առա-
 քինութեան դառնալուն համբաւը բոլոր հե-
 ոու տեղեր տարածուեցաւ , եւ անոնց խօսակ-
 ցութեանը նիւթ եղաւ : Բոլոր բարեպաշտ եւ

առաքինի մարդիկ այցելութեան կ'երթային
 դղեկին մատուռը՝ ուր այս սքանչելիքը տե-
 ղի ունեցած էր . այնպէս որ, մատուռն այ-
 նուհետեւ ուխտատեղի եղաւ : Ամեն մայր
 կուգար սուրբ Աոյսին աղաչելու որ իրեն ալ
 Գլարային պէս գեղեցիկ եւ առաքինի աղ-
 ջիկ մը շնորհէ, եւ հայրերը կ'աղաչէին որ ի-
 րենց որդիները Տօտուֆին բարուցն ու առաքի-
 նութեանցը վիճակակից ըլլան :

Վ.ԵՐՁ

